

T.C.

**İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ**

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARININ
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE EVLİLİK DOYUMU
İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Pınar CANBOLAT

Danışman

Dr.Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

İstanbul-2023

TEZ TANITIM FORMU

YAZAR ADI SOYADI : Pınar CANBOLAT

TEZİN DİLİ : Türkçe

TEZİN ADI : Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Dayanıklılık Ve Evlilik Doyumu Üzerine Etkisi

ENSTİTÜ : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü

ANABİLİM DALI : Psikoloji Anabilim Dalı

TEZİN TÜRÜ : Yüksek Lisans Tezi

TEZİN TARİHİ : 21.01.2023

SAYFA SAYISI : 98

TEZ DANIŞMANI : Dr.Öğr. Üyesi Erkal Erzincan

DİZİN TERİMLERİ : Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Dayanıklılık, Evlilik Doyumu

TÜRKÇE ÖZET : Bu araştırmada evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ile evlilik doyumu arasındaki etkililiğin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmayla bireyin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kötüye kullanım (cinsel, fiziksel, duygusal, duygusal) ve ihmalin psikolojik sağlamlık ve evlilik doyumu belirtileri üzerindeki etkisini incelenmiştir.

DAĞITIM LİSTESİ: 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Pınar CANBOLAT

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Psikoloji Anabilim Dalı
Klinik Psikoloji Bilim Dalı

**ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAVMATİK YAŞANTILARININ
PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK VE EVLİLİK DOYUMU
İLE İLİŞKİSİ**

Yüksek Lisans Tezi

Pınar CANBOLAT

Danışman
Dr. Dr.Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN

İstanbul-2023

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının eserlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez olarak sunulmadığını beyan ederim.

Pınar CANBOLAT

.../.../2023

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Pınar CANBOLAT' ın “Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumu İle İlişkisi” adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Psikoloji Anabilim Dalı Klinik Psikoloji Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Dr. Öğr. Üyesi Erkal ERZİNCAN
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi İshak SAYĞILI

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Selim ARPACIOĞLU

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

.... / / 2023

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ

Enstitü Müdürü

ÖZET

Bu araştırmada evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ile evlilik doyumu arasındaki etkililiğin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmayla bireyin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kötüye kullanım (cinsel,fiziksel,duygusal,duyusal) ve ihmalin psikolojik sağamlık ve evlilik doyumu belirtileri üzerindeki etkisini incelenmiştir.

Araştırma ilişkisel tipte olup verilerin toplanmasında anket yöntemi kullanılmıştır. Araştırma verilerinin toplanmasında 307'si kadın, 61'i erkek olmak üzere toplamda 368 evli birey çalışmaya dahil edilmiştir. Katılımcıların kişisel özelliklerinin ortaya konulabilmesinde araştırmacı tarafından geliştirilen 'Sosyo-Demografik Bilgi Formu' kullanılırken, çocukluk çağı travmatik düşüncelerin tespitinde 'Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)', psikolojik dayanıklılığın tespitinde 'Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ)' ve evlilik doyum düzeylerinin tespit edilmesinde de 'Evlilik Doymu Ölçeği' kullanılmıştır. Toplanan verilerin analizinde ve çözümlenmesinde bilgisayar temelli istatistik programından yararlanılmıştır (SPSS). Kullanılan ölçme araçlarının normal dağılıma sahip olup olmadığını belirlemede çarpıklık ve basıklık değerlerine bakılırken, ölçeklerin güvenilirlik düzeylerinin tespitinde ise iç tutarlılık oranlarına bakılmıştır. Araştırma değişkenlerinin birbirleriyle ilişkisini, gücünü ve yönünü belirlemede korelasyon ve regresyon çözümlene bulgularından yararlanılmıştır. Gruplar arası analizlerde ise değişken sayıları baz alınarak t testi ve Anova analizlerinden yararlanılmıştır.

Araştırmadan elde edilen bulgulara göre evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmaları arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilirken evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Son olarak çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında da düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir.

Sonuç olarak araştırmaya katılan evli bireylerde evlilik doyumu yükseldikçe çocukluk çağı travmatik düşüncelerin azaldığı, evlilik doyumu yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın arttığı ve son olarak çocukluk çağı travmatik düşünceler yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın düştüğü bulunmuştur.Çocukluk çağı travmaları, psikolojik

dayanıklılık ve evlilik doyumu kavramları ile ilgili olarak toplumsal bilinçlendirme amacıyla farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir.

Anahtar Kelimeler: Çocukluk Çağı Travmaları, Psikolojik Dayanıklılık, Evlilik Doyumu

SUMMARY

In this study, it was aimed to reveal the effectiveness of childhood traumatic experiences between psychological resilience and marital satisfaction in married individuals. At the same time, in this study, the effects of childhood traumatic experiences of abuse (sexual, physical, emotional, sensory) and neglect on psychological resilience and marital satisfaction symptoms were examined.

The research is of relational type and the survey method was used to collect the data. In the collection of research data, a total of 368 married individuals, 307 women and 61 men, were included in the study. While the 'Socio-Demographic Information Form' developed by the researcher was used to reveal the personal characteristics of the participants, the 'Childhood Traumas Scale (CTS)' was used to detect childhood traumatic thoughts, the 'Psychological Resilience Scale (YRPSS)' was also used to determine psychological resilience and marital satisfaction levels. The 'Marriage Satisfaction Scale' was used. A computer-based statistical program (SPSS) was used in the analysis and analysis of the collected data. While skewness and kurtosis values were checked to determine whether the measurement tools used had a normal distribution, internal consistency ratios were checked to determine the reliability levels of the scales. Correlation and regression analysis findings were used to determine the relationship, strength and direction of the research variables with each other. In the analyzes between groups, t-test and Anova analyzes were used based on the number of variables.

According to the findings of the study, a moderately strong negative relationship was found between marital satisfaction and childhood traumas, while a low-strong linear relationship was found between marital satisfaction and psychological resilience. Finally, a low-powered negative relationship was found between childhood traumas and psychological resilience.

As a result, it was found that as marital satisfaction increases, childhood traumatic thoughts decrease in married individuals who participated in the research, psychological resilience increases as marital satisfaction increases, and finally, psychological resilience decreases as childhood traumatic thoughts increase. It is recommended to carry out awareness studies for the purpose of raising social

awareness about the concepts of childhood traumas, psychological resilience and marital satisfaction.

Keywords: Childhood Traumas, Resilience, Marriage Satisfaction

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY	iii
İÇİNDEKİLER	v
KISALTMALAR	vii
TABLolar LİSTESİ.....	viii
EKLER LİSTESİ	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Amacı	5
1.2. Araştırmanın Önemi	5
1.3. Problem Cümlesi	5
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	6
1.5. Araştırmanın Sayıltıları	6
1.6. Tanımlar	6

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL BİLGİLER

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları	7
2.1.1. Fiziksel istismar.....	9
2.1.2. Cinsel istismar	10
2.1.3. Duygusal istismar	11
2.1.4. Fiziksel ihmal	12
2.1.5. Duygusal ihmal.....	13
2.2. Çocukluk Çağı Travmalarının Etiyolojisi	13
2.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaygınlığı.....	14
2.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Faktörleri	15
2.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Etkileri	16

2.6. Psikolojik Dayanıklılık.....	17
2.6.1. Psikolojik dayanıklılığın boyutları	19
2.6.2. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler	20
2.6.3. Psikolojik dayanıklılık süreci modeli	21
2.7. Evlilik Doyumu	22
2.8. Evlilik ve Psikolojik Sağlamlık	24
2.9. İlgili Araştırmalar	25

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli	28
3.2. Çalışma Grubu.....	28
3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Ölçüm Araçları	28
3.3.1. Sosyo-Demografik bilgi formu	28
3.3.2. Çocukluk çağı travmaları ölçeği-ÇÇTÖ.....	28
3.3.3. Psikolojik dayanıklılık ölçeği	29
3.3.4. Evlilik uyum ölçeği	30
3.4. Verilerin Toplanması ve İşlem	30
3.5. Verilerin Analizi.....	31

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

4.1. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri	32
4.2. Araştırma Değişkenlerinin Normallik ve Tanımlayıcı Analizleri.....	34
4.3. Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi	35
4.4. Korelasyon ve Regresyon Analizleri	36
4.5. Gruplar Arası Karşılaştırma Analizleri	41
TARTIŞMA	56
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	63
KAYNAKÇA	65
EKLER.....	75

KISALTMALAR

ÇÇTÖ	: Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği
YİPDÖ	: Yetişkinler İçin Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği
EYÖ	: Evlilik Yaşam Ölçeği
APA	: Amerikan Psikologlar Birliği
DSM V	: Mental Bozuklukların Tanısal ve İstatistiksel El Kitabı
Akt.	: Aktaran
vd.	: ve diğerleri
SPSS	: Sosyal Bilimler İçin İstatistik Programı
N	: Kişi Sayısı
%	: Yüzde

TABLolar LİSTESİ

Tablo 4. 1 Katılımcıların Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	32
Tablo 4. 2 Katılımcıların Yaşlarına İlişkin Bilgiler.....	34
Tablo 4. 3 Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumu Ölçeklerine Ait Normallik Analizi ve Tanımlayıcı Değerler.....	34
Tablo 4. 4 Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılar, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumu Ölçeklerine Ait Güvenirlik Sonuçları	35
Tablo 4. 5 Katılımcılarda Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumu ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki	36
Tablo 4. 6 Katılımcılarda Psikolojik Dayanıklılık ve Alt Boyutları ile Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları Arasındaki İlişki.....	39
Tablo 4. 7 Katılımcılarda Evlilik Doyumu ile Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantıları Arasındaki İlişki.....	40
Tablo 4. 8 Cinsiyete Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	41
Tablo 4. 9 Anne Çalışma Durumuna Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki	42
Tablo 4. 10 Ebeveyn Evlilik Modeline Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki	244
Tablo 4. 11 Eğitim Düzeyine Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	45
Tablo 4. 12 Anne Eğitim Düzeyine Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki	48
Tablo 4. 13 Baba Eğitim Düzeyine Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki	51
Tablo 4. 14 Çocukluk Döneminde Aile Gelirine Göre Katılımcıların Çocukluk Çağı Taravmatik Yaşantıları, Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumları ile Alt Boyutları Arasındaki İlişki.....	53

EKLER LİSTESİ

EK.A : BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

EK-B : SOSYO DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

EK-C : ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAMALARI ÖLÇEĞİ-ÇÇTÖ

EK-D: YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

EK-E: EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ (EYÖ)

ÖNSÖZ

Yüksek lisans eğitimim süresince bu çalışmanın gerçekleştirilmesindeki destek ve katkılarından dolayı sayın hocam Dr.Öğr.Üyesi Erkal

ERZİNCAN 'a,

Her zaman yanımda ve destekçim olan, en zor anlarımızı paylaştığım sabır ve anlayışına hayran olduğum canım eşim, Murat CANBOLAT'a,

Bu süreçte bana dünyalar dolusu sevgisini ve gülücüklerini esirgemeyen mutluluk kaynağım canım oğlum, Batıkan CANBOLAT 'a,

Tez süresince yanımda olan ve manevi desteğini hiçbir zaman esirgemeyen aileme özellikle de sevgili anneme ve kardeşime,

Çalışmaya vakit ayırıp katılan tüm katılımcılara, teşekkürü borç bilirim.

GİRİŞ

İnsan yavrusu hayatta kalabilmek için diğer canlılara kıyasla oldukça uzun bir süre bir yetişkinin bakım vermesine muhtaçtır. Çocuğun gelişiminden birinci derecede sorumlu olan anne babalar hem fiziksel hem de duygusal olarak gerekli ortamı sağlayarak gelecek nesilleri yetiştirmekle yükümlüdür. Bazı durumlarda çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçları yeterince karşılanmamakta, bununla birlikte olumsuz davranışlara maruz kalarak istismar edilmektedir. Bu olumsuz yaşantılar çocukluk çağı travmaları olarak nitelendirilmektedir (Herman, 2019).

18 yaş altındaki çocukların fiziksel, duygusal veya cinsel olarak istismara uğraması veya ihmal edilmesinin yanı sıra sevilen birini kaybetmesi, parçalanmış aile, göç, doğal afetler, kazalar gibi olaylara şahit olması da çocukluk çağı travmaları olarak nitelendirilmektedir (Çelik ve Hocaogulu, 2018).

En kapsamlı tanımıyla çocuğun bir yetişkin tarafından fiziksel, duygusal veya cinsel anlamda kötü davranışlara maruz kalması istismar olarak değerlendirilmektedir. Çocuğa bakım vermekle yükümlü kişilerin gerekli olanakları sağlamaması ise ihmal olarak nitelendirilmektedir (Aktay, 2020). Çocuk istismarı ve ihmali dünyada yaygın olarak karşılaşılan ve nesiller boyu etkileri devam eden önemli bir sorundur. Yapılan bir araştırmada ülkemizdeki çocuk istismarı oranlarının %10 ile %53 arasında değiştiği bildirilmiştir (Yılmaz., 2009). Oranlar dikkate alındığında çocukluk çağı travmalarının toplumumuz için ciddi bir sağlık sorunu olduğu görülmektedir.

Çocukluk çağı travmaları hem çocuklukta hem de yetişkinlikte ciddi etkiler yaratmaktadır. Çocukluk döneminde cinsel ve fiziksel istismara maruz kaldığını bildiren kişilerin %35 ile %57'sinin bazı ruhsal belirtilere sahip oldukları gözlenmiştir (Alpay vd., 2017). Başka bir araştırma verisine göre çocukluk çağı travmalarının nüfustaki yaygınlığı kadınlarda %6'dan %62'ye, erkeklerde ise %3'ten %16'ya kadar yükselmektedir. Kız çocuklarının özellikle cinsel istismara daha fazla maruz kaldıkları bildirilmiştir. Bununla birlikte fiziksel ve cinsel istismar olgularının adli birimlere yansımaya büyük bir kısmı olduğu da düşünülmektedir(Sararçelik vd., 2012).

Erken dönem çocuğun dünyayla güvenli bir ilişki içinde olması gereken evredir. Bu dönemde çocuğun güvensiz hissedeceği travmalar yaşaması sevilmediğini, dünyanın güvenilmez bir yer olduğunu hissetmesine neden olmaktadır. Başta bakım verenler olmak üzere yetişkinlerin istismarına ve ihmeline maruz kalan çocukların

yetişkinlik yaşamlarında bazı fiziksel ve ruhsal problemler yaşaması kaçınılmazdır (Van der Kolk, 2018).

Çocukluk çağı travmalarının kişinin fiziksel ve ruhsal işlevselliğini bozacak etkiler yarattığı bilinmektedir. Kimlik gelişiminin hızlı bir şekilde sürdüğü bu evre baş edilemeyecek travmatik yaşantılara maruz kalmak çocuğun benlik gelişimini olumsuz yönde etkilemektedir (Herman, 2019). Bununla birlikte çocukluk çağı travmalarının birçok yetişkin psikopatolojisiyle ilişkili olduğu düşünülmektedir. Travma sonrası stres bozukluğu, alkol ve madde kötüye kullanımı, dürtüsellik, düşük yaşam ve evlilik doyumu, düşük benlik saygısı, fobiler ve anksiyete gibi birçok durumda çocukluk çağı travma öyküsüne rastlanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004; Aksoy ve Ögel, 2003). Özellikle aleksitimi ve yeme bozukluğu vakalarında duygusal istismar bulgularının önemli payı olduğu düşünülmektedir (Lochner vd., 2002). Başka bir araştırmada da sınırlı ilişki kurma ve tekrarlayıcı depresyonun kaynağının duygusal ihmal olduğu öne sürülmüştür (Bifulco vd., 2002).

Her bireyin karşılaştığı zorluklara karşı verdiği tepkiler farklıdır. Travmatik yaşantıların üstesinden gelebilmek ve bir psikopatoloji geliştirmeden yaşamdan keyif alarak devam edebilmek kolay değildir. Değişen koşullara uyum sağlayabilme yeteneği bireyin psikolojik kaynakları ile yakından ilişkilidir. Ruhsal anlamda zorluklarla mücadele edebilme yeteneği psikolojik dayanıklılık olarak tanımlanmaktadır. Psikolojik dayanıklılık stresin olumsuz etkilerine karşı koruyucu bir kişilik özelliğidir (Sarıkaya, 2015).

Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin zorlu yaşam koşulları karşısında kontrolü elden bırakmadıkları bilinmektedir. Bu kişiler sorunlarla baş etmede daha işlevsel yöntemler kullanmakta ve kişiler arası ilişkilerini daha iyi seviyelerde tutmaktadır. Tersine şekilde psikolojik dayanıklılık düzeyi düşük olan bireylerin uyum sağlamada güçlük çektikleri, daha kontrolsüz ve kaygılı hissettikleri öne sürülmektedir (Akdoğan, 2017).

Psikolojik dayanıklılığın gelişmesinde hem bireysel hem de çevresel faktörler etkili olmaktadır. Erken dönemde güvenli bağlanma ilişkisi kurmuş, baş edilebilir derecede zorluğa maruz kalmış ve benlik saygısını inşa edebilmiş kişilerin olayları yorumlamada daha pozitif bir bakış açısına sahip oldukları ve travmatik yaşantılar karşısında daha dayanıklı oldukları düşünülmektedir (Kurt, 2011). Psikolojik

dayanıklılığın etkilerinin görüldüğü en önemli alanlardan biri kişiler arası ilişkilerdir. Kişiler arası ilişkilerde daha pozitif bir yaklaşım sergileyen kişilerin daha az çatışma yaşadığı bilinmektedir. Yakın ilişkiler içinde kişinin yaşamına uzun vadede etki eden ise evlilik ilişkisidir. Bu nedenle evlilik ilişkisinde kişinin değerlendirmeleri yaşamdan aldığı keyif ile yakından ilişkilidir (Gül, 2016).

Evlilik doyumunu partnerlerin evlilik ilişkilerine dair değerlendirmelerini içermektedir. Kişiler evlilik ilişkilerinden memnuniyet duyuyorsa doyum aldıkları söylenebilir. Evlilik doyumunun öznel bir değerlendirme olması iki partnerin farklı düzeylerde doyum alabileceklerini göstermektedir. Aynı ilişki içinde partnerlerden biri yüksek diğeri ise düşük düzeyde doyum yaşayabilmektedir. Bu noktada belirleyici olan kriterler çiftlerin yaşam öyküleri, ilişkiye bakış açıları ve beklentileridir

Evlilik ilişki içindeki çatışmaların doğru yönetilmesi ilişkinin sağlıklı şekilde devam etmesi gereklidir. Tarafların kırıncı olmadan duygularını ifade edebilmesi ve olumlu baş etme stratejileri kullanabilmesi ise kişinin psikolojik durumuyla ilgilidir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin problemlerle baş etmede daha etkin stratejiler kullanacağı ve daha pozitif bir yaklaşım sergileyeceği düşünüldüğünde evlilikten alacakları doyumun da daha iyi olacağı ön görülmektedir. Nitekim yapılan bir araştırmada evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeyleri incelenmiş; psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek, iyimserlik, yaşam doyumunu ve evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü ve anlamlı ilişkiler olduğu gözlenmiştir. Elde edilen bulgular evli kişilerin psikolojik dayanıklılıkları arttıkça iyimserlik ve evlilik doyumunu düzeylerinin de arttığını göstermektedir (Bektaş, 2018).

Evlilik ilişkisinde kişilerin duygularını olumlu biçimde ifade etmeleri uyumu yakalamayı sağlayan önemli faktörlerden biridir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha pozitif yöntemler kullandıkları ve duygularını ifade ederken daha az kırıncı oldukları bilinmektedir. Bu sebeple psikolojik dayanıklılık düzeyinin evlilik içindeki pozitif iletişimin sağlanmasında önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir (Shek, 2001).

Evlilikten doyum alan eşlerin ortak karar alma, ortak değerlere sahip olma, hedef belirleme, empatik olma ve işbirliği yapma gibi becerilere sahip oldukları bilinmektedir (Bektaş, 2018). Bu becerilerin gelişmesi ise kişinin psikolojik dayanıklılığı ile yakından ilişkilidir. Evlilikten düşük düzeyde doyum alan kişilerin

eşleri ile ortak hareket etmekte güçlük çektikleri ve yeterli sosyal etkileşimi kuramadıkları bildirilmektedir (Helms ve Buehler, 2007).

Evlilik doyumunu etkileyen fiziksel, sosyal, psikolojik ve bireysel ya da toplumsal birçok faktör bulunmaktadır. Bu faktörler arasında bireyin psikososyal özellikleri ve becerileri oldukça önem arz etmektedir. Evlilik doyumuna yönelik yapılan çalışmalarda çoğunlukla bireyin sosyodemografik özellikleri (yaş, cinsiyet, eğitim düzeyi, evlilik süresi, çocuk sayısı, eşler arası yaş farkı, ailenin gelir düzeyi vb.), cinsel yaşamda sadakat düzeyi, cinsel doyum, manevi değerlere bağlılık, eşi destekleme ve memnun etme istek düzeyi, psikopatoloji mevcudiyeti gibi faktörlere odaklanılmıştır. Bununla birlikte evlilik doyumunu ve çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılığı birlikte ele alan çalışmaya rastlanmamıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

1.1. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ile evlilik doyumu arasındaki etkililiğin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmayla bireyin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kötüye kullanım (cinsel, fiziksel, duygusal, duygusal) ve ihmalin psikolojik sağlık ve evlilik doyumu belirtileri üzerindeki etkisini incelenmiştir.

1.2. Araştırmanın Önemi

Çağımızın önemli sorunlarından olan çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu kavramlarının önemi yapılmış olan araştırmalarca vurgulanmıştır. Bu araştırmada ise her üç değişkenin bir araya getirilerek ilgili alanyazına katkı sunacağı öngörülmektedir. Bu bağlamda ilgili araştırma gerek alana ilgi duyan uzmanlara gerekse sonradan yapılacak çalışmalara yol gösterebilmesi adına önem oluşturmaktadır.

1.3. Problem Cümlesi

Çalışmanın problem sorusu; ‘çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?’ şeklindedir. Bu problem durumu karşısında şu alt problem soruları test edilecektir:

Alt Problemler

- Evli bireylerde çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Evli bireylerde çocukluk çağı travmaları alt boyutları ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Evli bireylerde çocukluk çağı travmaları ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Evli bireylerde çocukluk çağı travmaları alt boyutları ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Evli bireylerde psikolojik dayanıklılık ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?
- Evli bireylerde psikolojik dayanıklılık alt boyutları ile evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?

- Sosyo-demografik değişkenler ile çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu arasında anlamlı ilişki var mıdır?

1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

2019 yılında dünya üzerinde baş gösteren COVID-19 pandemisi sebebiyle ilgili veriler katılımcılardan internet ortamında toplanmıştır. Pandemi koşullarından dolayı beklenenden az örneklem sayısına ulaşılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçekler ölçmüş oldukları nitelikler ile sınırlılık oluşturmaktadırlar.

1.5. Araştırmanın Sayıtları

Evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerinde anlamlı etkisin olabileceği varsayılmaktadır. Bu bağlamda ilgili değişkenlerin birbirlerine etki derecesinin yüksek düzeyde olabileceği varsayılmaktadır. Aynı zamanda araştırmada kullanılan ölçeklerin daha önce yapılmış olan araştırmalarda kabul edilen geçerlik ve güvenilirlik değerlerinin bu araştırma içinde geçerli olduğu varsayılmaktadır.

1.6. Tanımlar

Travma:Kişinin kayıp veya ölüm tehdidi ile karşı karşıya kalması, beden bütünlüğünü bozacak zarar verme durumu yaşaması, ağır yara alması veya bu türden bir olaya şahitlik etmesi ruhsal travma olarak değerlendirilmektedir (APA, 2013).

Çocukluk Çağı Travmaları:Sevilen birinin kaybı, doğal afetler, kazalar, yaralanmalar, kişisel travmalar (istismar ve ihmal), saldırılar ve göçler gibi birçok olay çocukluk döneminde yaşanmış olması çocukluk çağı travmalarını meydana getirmektedir (Akt: Bülbül vd., 2013).

Psikolojik Dayanıklılık: Kişinin karşılaştığı problemlerle baş edebilme ve üstesinden gelme becerisidir. Olumsuz yaşam olaylarıyla işlevsel bir şekilde baş edebilen ve kendini yeniden toparlayabilen kişilerin psikolojik dayanıklılığının yüksek olduğu söylenebilir (Yöndem ve Bahtiyar, 2016).

Evlilik Doyumu: Eşlerin evlilik ilişkilerinden duydukları memnuniyeti ifade eden bir kavramdır (Hünler ve Gençöz, 2005)

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL BİLGİLER

2.1. Çocukluk Çağı Travmaları

Kişinin kayıp veya ölüm tehdidi ile karşı karşıya kalması, beden bütünlüğünü bozacak zarar verme durumu yaşaması, ağır yara alması veya bu türden bir olaya şahitlik etmesi ruhsal travma olarak değerlendirilmektedir (APA, 2013). Kişinin var olan savunma becerileri ile baş edemeyeceği ölçüdeki tüm olaylar travma etkisi yaratabilmektedir. Bu tarz travmatik deneyimler kişinin ruhsallığında derin izler bırakabilmektedir. Sevilen birinin kaybı, doğal afetler, kazalar, yaralanmalar, kişisel travmalar (istismar ve ihmal), saldırılar ve göçler gibi birçok olay travmatik yaşantı olabilmektedir. Bu tarz yaşantıların çocukluk döneminde yaşanmış olması ise çocukluk çağı travmalarını meydana getirmektedir (Bülbül vd., 2013).

Çocukların ihmal ve istismar edilişi yüzyıllardır süren durumlardır. Kız çocuklarını diri diri kuma gömen Araplar, tedavi olmak için bebekler ve çocuklarla ilişkiye giren Avrupalılar ve istemedikleri çocukları nefessiz bırakarak öldüren İngiltereliler gibi birçok vaka çocuk istismarının gelenek olarak görüldüğü dönemlere denk gelmektedir. Çocuk istismarının bir problem olarak görülüp mücadele edilmesi ise 1970’li yıllarda ortaya çıkmıştır. 1970’li yıllarda Amerika’da çocuk istismarı olgularının oldukça artmasıyla bu konuya yönelik bilimsel araştırmalar ve müdahaleler de artmıştır (Kara vd., 2004).

Çocukluk çağı insan yaşamının hem fiziksel ve hem de ruhsal açıdan büyük bir gelişim gösterdiği hassas bir dönemdir. Bu dönemdeki yaşantılar kişilik yapılanmasında büyük bir role sahiptir. Çocukluk çağında elde edilen deneyimler ve maruz kalınan yaşantılar kişinin yetişkinlik yaşamındaki ruh sağlığına doğrudan etki edebilecek kadar önemli olabilmektedir. Çocukluk çağında maruz kalınan ruhsal travmalar ise birçok psikopatolojiye, düşük benlik saygısı, düşük yaşam doyumu, problemlili ilişkiler, madde bağımlılığı ve kendine zarar verme gibi birçok olumsuz durumla ilişkili olabilmektedir (Yargıç vd., 2012).

Çocukluk çağı travmalarının en yaygın türleri çocuk istismarı ve ihmaldir. Dünya Sağlık Örgütü çocuğun gelişiminin bir yetişkin tarafından bilerek veya bilmeyerek olumsuz etkilenmesini çocuk istismarı olarak tanımlamaktadır. Çocuk

istismarı her kültürde farklı formlarda gerçekleşebilmektedir. Tanıma göre istismar olarak adlandırılabilen birçok davranış ebeveynler için normal kabul edilebilmektedir (Şenkal ve Işıklı, 2015).

Çocuklukta travmaya neden olabilecek durumlar sadece gerçekleşmiş eylemlerle değil gerçekleşmemiş eylemlerle de mümkün olmaktadır. Çocuğun gelişimi için gerekli olan ortamın sağlanmaması ve çocuğun ihtiyaçlarının göz ardı edilmesi ihmal olarak tanımlanmaktadır. İstismar davranışlarında yetişkinin kasıtlı eylemleri söz konusu iken ihmalde pasif bir eylemsizlik söz konusudur (Kara vd., 2004). En genel tanımıyla istismar, çocuğa fiziksel, duygusal ve cinsel yönden zarar verici davranışlarda bulunmak; ihmal ise çocuğun temel ihtiyaçlarını karşılamamaktır (Şenkal, 2013).

İhmalin fark edilmesi istismar kadar kolay olmamaktadır. Ebeveynlerin çocuğa yönelik aktif zarar verici bir eylemde bulunmaması ihmalin çoğu zaman gözden kaçmasına neden olmaktadır. Çocuğun gelişimi için gerekli olan fiziksel ve duygusal ortamın sağlanmaması da travmatik etkilere neden olarak gelişimsel aksamalara neden olabilmektedir. Unicef (2008)'e göre aile içindeki kriz durumlar (işsizlik, hastalık, boşanma), düzensizlik, çocuğun kendine ait alanının olmaması ve rutinsizlik ihmale en çok neden olan durumlar arasındadır.

Yapılan araştırmalar çocukluk çağında istismar ve ihmale maruz kalmış bireylerin hem çocuklukta hem de yetişkinlikte farklı ruhsal problemler yaşadıklarını göstermektedir. Özellikle tekrarlayıcı nitelikteki istismar ve ihmal ağır travmatik izler bırakabilmektedir (Bülbül vd., 2013; Şenkal ve Işıklı, 2015). Çocuk istismarı üç farklı kategoride, ihmal ise iki şekilde ele alınmaktadır. Bunlar (WHO, 2006):

- Fiziksel istismar
- Cinsel istismar
- Duygusal istismar
- Fiziksel ihmal
- Duygusal ihmal

2.1.1. Fiziksel istismar

Çocuğun bilinçli olarak bir yetişkin tarafından fiziksel şiddete maruz kalması fiziksel istismar olarak adlandırılmaktadır (WHO, 2006). Dünya Sağlık Örgütüne göre bir kaza sonucu gerçekleşmeyen, bilinçli bir şekilde çocuğa acı veren fiziksel şiddet eylemleri fiziksel istismardır. En sık gözlenen fiziksel istismar şekli çocuğa dayak atmadır. Bunun yanı sıra çocuğu hırpalama, cisim fırlatma, bir araçla vurma, sarsma, tekmeleme gibi birçok eylem de sıklıkla gözlenmektedir. Ebeveynler çocuk eğitiminde istismarı bir yöntem olarak görerek tercih edebilmektedir (Ekinci, 2010).

Çocuğa uygulanan fiziksel şiddet bazı toplumlarda kabul edilebilir olarak görülmektedir. Türk toplumunda da çocuğun terbiye edilmesi için fiziksel şiddete başvurulması ceza verilmesi sıklıkla görülen ve kabul edilen davranışlardandır. Bu kültürel kabuller çocuk istismarı olarak nitelendirilecek davranışların normal olarak algılanmasına neden olmaktadır (Şenkal ve Işıklı, 2015).

Fiziksel istismara uğrama durumu cinsiyetler arasında farklılık göstermemektedir. Kız çocukları da erkek çocukları da aile içinde şiddete maruz kalabilmektedir. Sonuçlar değerlendirildiğinde ise çocukluk döneminde şiddete maruz kalmış kızların yetişkinlikte şiddete uğrama oranlarının; erkeklerin ise şiddet uygulama oranlarının daha yüksek olduğu bildirilmektedir (Van der Kolk vd., 1991). Şiddeti uygulayan ebeveynler incelendiğinde ise küçük yaşta çocuklara annelerin, büyük yaşta çocuklara ise babaların daha fazla şiddet uyguladıkları bildirilmektedir. Uygulanan şiddet bazı durumlarda ölümcül nitelikte yaralanmalara ve ağır tıbbi travmalara yol açabilmektedir. En sık rastlanan fiziksel istismar bulgusu ise tokat sonucunda oluşan kulak zarı açılmalarıdır (Pelendecioğlu ve Bulut, 2009).

Fiziksel istismar olgularında kısa vadede morluk, kırık ve yara gibi belirtilere rastlanırken uzun vadede psikososyal bozulmalar gözlenmektedir. Fiziksel istismara uğramış çocukların daha fazla öfkeli oldukları ve daha fazla şiddete başvurdukları bildirilmektedir. Bu durum akran ilişkilerinde de bozulmalara neden olabilmektedir (Güler vd., 2002).

Çocukluklarında fiziksel istismara maruz kalmış yetişkinlerin birçoğunun ruhsal travmalarıyla baş edebilmek için alkol ve madde kullanımı, öz kısıym ve intihar girişimi gibi eylemlerde bulunabildikleri bildirilmektedir. Mağdur bireyler yaşadıkları ruhsal

acıyı hafifletmek için fiziksel bir acı çekmeyi tercih edebilmektedirler (Van der Kolk, 2018).

2.1.2. Cinsel istismar

Çocuktan yaşça büyük bir kişinin cinsel tatmin amacıyla çocuğu kullanması cinsel istismar olarak tanımlanmaktadır. Çocuk üzerinde belirgin bir yaş farkı ve kontrolü olan kişinin çocuğu cinsel amaçlarla kullanması cinsel istismarın gerçekleştiğini göstermektedir. Cinsel istismarın ıssız yerlerde gerçekleştiğini düşünmek en büyük yanılgılardan biridir. Olguların büyük bir çoğunluğunda istismarı gerçekleştiren kişinin çocuğun tanıdığı ve güvendiği kişiler olduğu bildirilmektedir. İstismarı gerçekleştiren kişi ebeveynler de dahil olmak üzere aile içinden veya yakın akrabalarından çıkabilmektedir (Aksel vd., 2015).

Birleşmiş Millet Çocuk Hakları Sözleşmesine göre 18 yaşını doldurmamış her birey çocuk olarak tanımlanmakta ve Türk Ceza Kanunu'na göre her çocuğun cinsel dokunulmazlık hakkı bulunmaktadır. Çocuğun cinsel dokunulmazlığının zorbalık hile ve tehdit ile yıkılması yasa gereği suçtur. Bu suçu işleyen kişilerin ilgili birimlere bildirilmesi yasal zorunluluktur (Güler vd., 2002).

Cinsel istismarın oluş şekilleri aşağıdaki gibidir (Schild ve Dalenberg, 2015):

- **Temas olmadan cinsel istismar:** cinsel içerikli iletişim, göstermecilik ve röntgencilik içermektedir.
- **Cinsel temas yoluyla istismar:** kurbana dokunmak veya kendisine dokunması için zorlamayı ifade etmektedir.
- **İnterfemoral ilişki (Irza tasatti):** penetrasyonun olmadığı, sürtünme yoluyla cinsel istismar şeklidir.
- **Cinsel penetrasyon (Irza geçme):** cinsel organlarla veya başka bir cisimle penetrasyonun gerçekleştiği istismar şeklidir.
- **Cinsel sömürü:** porno veya fuhuş yoluyla çocuğun istismar edilmesidir.
- **Ensest:** yasa veya gelenekler gereği birbiri ilişki kurması yasak olan kişilerin ilişki kurmasıdır. Ensest istismarlarında fiziksel açıdan çocuktan daha güçlü olan kişi çocuğu istismar eder. Bunlar çoğunlukla baba, abi, amca, dayı, dede gibi aile üyeleridir.

Çocuk cinsel istismarı zorbanın çocuğu susturması ve çocuğun kendini ifade edememesi nedeniyle ön plana çıkmayan bir suçtur. Cinsel istismara uğrayan çocuklarda abartılı cinsel davranışlar, yabancılara karşı aşırı tepki, sosyal izolasyon, öğrenme güçlüğü, akran zorbalığı, huzursuzluk, içe kapanma gibi belirtiler gözlenebilmektedir (Adalı., 2007).

Cinsel istismara yönelik bir araştırmada en sık ergenlik döneminde cinsel istismar olgularının görüldüğü bildirilmiştir. Cinsel istismar olgularında kurban olan çocuk durumu ifade etmekte güçlük çektiği için bilinen olgu sayısının gerçeği yansıtmadığı düşünülmektedir (Şenkal, 2013).

Cinsiyete dayalı araştırmalar kız çocuklarının aile bireyleri tarafından daha fazla cinsel istismara maruz kaldıklarını bildirmektedir. Erkek çocukları ise aile dışındaki bireyler tarafından daha fazla istismar edilmektedir (Çetin ve Altın, 2019). Cinsel istismarcıların ise genellikle erkekler olduğu ancak kadınların da azımsanmayacak düzeyde istismarcı oldukları bildirilmektedir. Kadın istismarcılar genellikle erkek çocuklarını hedef almaktadır (Aktepe, 2009).

Cinsel istismar mağdurlarının yaşadıkları en yoğun duygular utanç ve suçluluktur. Çocukluk çağında bilişsel gelişimin henüz yeterince gelişmemiş olmaması çocuğun yaşadığı olaya anlam verememesine, korkmasına ve kendini suçlamasına neden olabilmektedir. Bu sebeple çocuk çoğu zaman istismarcının eylemini gizleme eğilimindedir (Yiğit, 2005).

Çocukluk çağı cinsel istismar mağduriyeti oldukça derin travmatik izler bırakan yaşantılardır. Bu tarz travmalara maruz kalmış kişilerin yetişkinlik yaşamlarında depresyon, yeme bozukluğu, anksiyete, travma sonrası stres bozukluğu, düşük benlik saygısı, bağlanma problemleri ve cinsel işlev bozuklukları gibi sorunları sıklıkla yaşadıkları bildirilmektedir (Armağan, 2007; Kourt, 2011).

2.1.3. Duygusal istismar

Duygusal istismar, çocuk üzerinde etki sahibi olan kişilerin çocuğun gelişimini olumsuz yönde etkileyecek nitelikte davranışlarda bulunarak çocuğun ihtiyaç duyduğu sevgi ve saygıdan mahrum bırakarak zarar vermesidir. Duygusal istismar diğer istismar türleri gibi somut bulgular taşımadığı için 1980'li yıllar gibi geç bir dönemde tartışılmaya başlanmıştır (Polat, 2017).

Fiziksel temas olmayan ağır cezalar, aşağılama, hakaret, küfür ve çocuğun sosyal becerilerini kısıtlayıcı tüm davranışlar duygusal istismar olarak nitelendirilmektedir (WHO, 2006). Duygusal istismar hem aile içinde hem de okul gibi sosyal ortamlarda gözlenebilmektedir. Bu nedenle duygusal istismarın hem bireysel hem de toplumsal boyutları söz konusudur. Aile içinde çocuğa yeterli sorumluluk verilmemesi, aşırı korunması veya kıyaslanarak küçük düşürülmesi gibi durumlar bireysel; okul gibi kurumların çocukları küçük düşürücü nitelikte cezalar uygulaması toplumsal boyut olarak değerlendirilmektedir (Köknel, 2001).

Duygusal istismar her ne kadar fiziksel ve cinsel istismar gibi bulgular vermese de en yaygın uygulanan ve derin hasarlar bırakan istismar türüdür. Fiziksel istismar ve ihmal olgularının çok büyük birçoğunda duygusal istismara da rastlanmaktadır (Taner ve Gökler, 2004). Ülkemizde yapılan araştırmalarda da çocukluk çağı travmaları içinde en sık rastlanan türün duygusal istismar olduğu bildirilmiştir (Örsel vd., 2011).

2.1.4. Fiziksel ihmal

İnsan yavrusu dünyaya geldiğinde bir yetişkinin bakımı olmadan hayatta kalamaz. İnsanın gelişim süreci diğer canlılara kıyasla oldukça uzundur ve bu süreç içinde bir yetişkinin bakımına muhtaçtır. Bu sebeple ebeveynlerin en temel sorumluluğu çocuklarının beslenme, barınma, sağlığın gözetilmesi ve güvenliğinin sağlanmasıdır. Çocuğun bu fiziksel ihtiyaçlarının karşılanmaması fiziksel ihmal olarak adlandırılmaktadır (Yiğit, 2005).

Çocuğun evden atılması, hasta olduğunda sağlık kuruluşuna götürülmemesi, yeterli beslenmemesi, aşılarının zamanında yaptırılmaması ve güvenli bir ev ortamının sunulmaması fiziksel ihmal örneklerindedir. Bunların yanı sıra çocuk için rutin bir beslenme, uyku ve temizlik imkanının sunulmaması da ihmal olarak değerlendirilmektedir. Çocuğun boy ve kilo gelişimini etkileyecek düzeyde fiziksel ihmal zihinsel gelişimin de gecikmesine neden olabilmektedir. Özellikle gebelik döneminde annenin sigara, alkol ve uyuşturucu madde kullanması fiziksel ihmalin sık görülen örneklerindedir (Bedir, 2018).

Çocukluk çağında maruz kalınan fiziksel ihmal diğer istismar türleri gibi somut bulgular vermediği için çoğu zaman göz ardı edilmektedir. Oysaki çocuğun ihmal edilmesiyle ortaya çıkan kazalar ve yetersiz beslenme ölüme neden olabilecek ciddi

sonuçlar doğurmaktadır. Bu sebeple fiziksel ihmal çocuğun gelişimsel yaşantısında ciddi ruhsal travmalara neden olabilmektedir (Kurtoğlu, 2016).

2.1.5. Duygusal ihmal

Çocuğun sağlıklı bir birey olma yolundaki en değerli ihtiyaçlarından biri bakım veren kişiler ile duygusal bağ kurmasıdır. Ebeveynleri veya bakım veren diğer kişilerden şefkat, sevgi, saygı ve destek almak çocuğun en temel ihtiyaçlarındandır. Çocuğun bakımından sorumlu kişilerin bu ihtiyaçları karşılamaması duygusal ihmal olarak tanımlanmaktadır (Aust vd., 2013).

Aile bireylerinin çocuğun ihtiyaı olan duygusal ilgiyi sağlayamaması ruhsal gelişimi sekteye uğratan en önemli durumlardan biridir. Çocukluk ağında yeterli duygusal girdiyi alamamış kişilerin yetişkinlik dönemlerinde de duygusal bağ kurmakta zorlandıkları bildirilmektedir. Duygusal ihmalin en yaygın görülen türlerinden biri çocuğa sevginin koşullu olarak sunulmasıdır. Bu durumda ocuk ebeveynin sevgisini kazanmak için her zaman bir koşula tabi tutulmaktadır. Bu şekilde büyüyen çocukların başkalarını memnun edebilmek için sürekli çaba sarf ettikleri ve kendilerini değersiz hissettikleri bilinmektedir (Glaser, 2002).

Farklı ebeveyn tutumlarının birçoğu duygusal ihmale neden olabilmektedir. Çocuğun yaşına uygun olmayan beklentilerde bulunmak, tutarsız yaklaşımlar sergilemek, çocukla sıcak ve şefkatli bir bağ kurmamak, çocuğa destekleyici bir ortam sunmamak, psikolojik olarak ulaşılmaz ve büyüklenmeci bir ebeveyn olmak gibi birçok durum çocuğun duygusal açıdan ihmal edilmesine neden olmaktadır. Özellikle geleneksel tutum olarak çocuğun şımarmasından korkarak sevgiyi göstermemek kültürümüzde en sık gözlenen ihmal çeşitlerinden biridir (Güler vd., 2002).

Duygusal ihmalin saptanması zor olsa da sıklıkla yaşanan bir durum olduğu bilinmektedir. Yapılan bir araştırma psikiyatrik tanı almış hastaların çocukluk ağı yaşantıları incelenmiş ve %81,6 gibi yüksek bir oranda duygusal ihmal öyküsüne rastlanmıştır (rsel vd., 2011).

2.2. Çocukluk ağı Travmalarının Etiyolojisi

Çocukluk ağı travmalarının etiyolojisine yönelik araştırmalar istismarı uygulayan kişilerin sıklıkla anne, baba, kardeş, akraba veya ğretmen gibi çocuğa yakın olan kimseler olduğunu göstermektedir. Bununla birlikte çocuğun tanımadığı yabancı kişiler de istismarcı olabilmektedir. Çocuğun engelli, dürtüsel ve ihmal

edilmiş olması istismar edilme riskini arttıran faktörler arasında görülmektedir (Alpaslan., 2011).

Çocukluk çağı travmaları için aile içi şiddet öyküsü ciddi bir risk faktörüdür. Bununla birlikte babaların çocuklara karşı olumsuz tutum ve davranışlarda bulunma durumları annelere kıyasla daha fazladır (Deveci ve Açık., 2003).

Ebeveynlerin alkol ve madde kullanımlarının olması, psikotik özellikli patolojilere sahip olmaları, kişilik bozukluğu durumunun olması gibi faktörler istismar riskini arttırmaktadır. Bu tarz özelliklere sahip ailelerde çocuğun fiziksel ve duygusal ihtiyaçları görmezden gelinmekte, istismar söz konusu olabilmektedir (Kara vd., 2004).

2.3. Çocukluk Çağı Travmalarının Yaygınlığı

Çocukluk çağı travmaları kişilerin kendi öykülerinin veya adli olguların bildirilmesi ile ele alınabilmektedir. Bu nedenle yaygınlığı tespit etmek oldukça güçtür. Kültürel farklılıklar, kişilerin etiketlenme kaygıları ve adli birimlere ulaşmamış olgular nedeniyle bilinen durumların gerçeği ne kadar yansıttığı şüphelidir. Bununla birlikte çocukluk çağı travmalarının yaygınlığını anlamaya yönelik birçok bilimsel araştırma söz konusudur (Bostancı vd., 2006).

Çocukluk çağı travmalarına ilişkin ilk bilimsel araştırmalardan biri 1980'li yıllarda Diana Russel tarafından yapılmıştır. Random olarak seçtiği 900 kadın ile görüşme yapan Russel, her dört kadından birinin tecavüze uğradığını, her üç kadından birinin ise çocukluk döneminde cinsel istismara maruz kaldığını bildirmiştir (Russell, 1984). Yakın zamanda Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılan bir araştırmada ise çocukluk çağında istismar edilen çocukların %28.5'inin 3 yaşından daha küçük olduğu, kızların ve erkeklerin benzer oranda istismara uğradığı, %74.8'inin ihmal yaşadığı, %14 gibi büyük bir çoğunluğun ise cinsel istismar mağduru olduğu bildirilmiştir (Child Maltreatment, 2016).

Ülkemizde çocuk istismarına yönelik bilimsel araştırmalar oldukça yenidir. Güler ve arkadaşları (2002) tarafından yürütülen bir araştırmada 143 aile ile görüşme yapılmış ve istismar yaygınlığına yönelik veriler sunulmuştur. Çalışmadan elde edilen bulgulara göre annelerin %93'ü çocuğuna duygusal istismar ve ihmal, %87.4'ü ise fiziksel istismar ve ihmal uygulamaktadır. Başka bir araştırmada ise fiziksel istismarın gelişimsel sonuçları incelenmiştir. 1607 kişi ile yürütülen araştırmada katılımcıların

%48'i fiziksel istismara, %8'i cinsel istismara, %60'ı duygusal istismara uğradığını bildirilmiştir. %17 oranında ise ihmal öyküsü saptanmıştır (Yılmaz Irmak, 2008).

Güneri Yöyen (2017) tarafından yürütülen araştırmada çocukluk çağı travmaları ve benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. 530 kişinin katıldığı araştırmada katılımcıların %31.1'i çocukluk çağı travması yaşadığı bildirmiştir. Travması olan katılımcıların %26.4'ü duygusal istismar, %12.5'inde fiziksel istismar; %30.4'ünde fiziksel ihmal; %15.7'sinde duygusal ihmal ve %18.1'inde cinsel istismar yaşantısı olduğunu bildirmiştir.

Yakın zamanda ülkemizde yapılan bir araştırmada 2015-2019 yılları arasında Malatya Çocuk İzlem Merkezine başvuran cinsel istismar mağduru çocuklar incelenmiştir. 2015 yılında 8 vaka tespit edilirken 2016 yılında 85, 2017 yılında 171, 2018 yılında 212, 2019 yılında ise 202 cinsel istismar vakası görülmüştür. Bu vakaların %15.7'si ise aile içi enste maruz kalmıştır (Aksüt, 2020).

2.4. Çocukluk Çağı Travmalarının Risk Faktörleri

Yapılan bilimsel araştırmalar bazı faktörlerin çocukluk çağı travmalarının yaşanma riskini arttırdığını ortaya koymaktadır. Bu riskler ailesel, bireysel ve toplumsal faktörler şeklinde ele alınmaktadır.

Kişinin istenmeyen çocuk olması, anne babanın istemediği cinsiyette doğması, fiziksel görünüşünün iyi olmaması, zihinsel yada fiziksel engelinin olması, kronik bir hastalığa sahip olması veya kolay boyun eğen bir yapıda olmasının istismar ve ihmale uğrama riskini arttıran bireysel faktörler olduğu düşünülmektedir. Bununla birlikte fiziksel olarak çekici özelliklere sahip olmak ise cinsel istismar riskini arttıran bir faktör olarak görülmektedir (WHO 2016).

Ailesel risk faktörleri incelendiğinde ise anne babanın yeterli ebeveynler olmasını engelleyici risk faktörleri ön plana çıkmaktadır. Erken yaşta evlenmek ve ebeveyn olmak, kendi çocukluğunda travma yaşamış olmak, üvey anne veya babayla evli olmak, anne babanın alkol ve madde kullanması, uygunsuz disiplin anlayışına sahip olmak, dürtüsel ve talepker tarzda olmak gibi birçok sebep ebeveynlerin istismarcı olmaları için risk oluşturmaktadır. Anne babanın ruhsal problemlerinin olması ve düşük düzeydeki maddi gelir de aile içindeki istismar vakaları için önemli riskler oluşturmaktadır (Aktepe, 2009).

Toplumsal risk faktörleri incelendiğinde ise kültürel kabuller dikkat çekmektedir. Özellikle çocuğun disipline edilmesinde dayacağı normal sayan kültürler için çocuğa şiddet uygulamak istismar olarak görülmemektedir. Bazı geleneklerde çocuğu şımartmamak adına sevgi göstermekten çekinmek de sık rastlanan duygusal istismar bulgularıdır. Bu gibi toplumsal kabuller istismar ve ihmal için ciddi riskler oluşturmaktadır (Kara vd., 2004).

2.5. Çocukluk Çağı Travmalarının Etkileri

Travmatik yaşantılar nesiller boyu izler bırakabilen durumlardır. Kişisel veya toplumsal boyuttaki travmaların etkileri nesiller arasında aktarılarak izlerini devam ettirebilmektedir. Bu nedenle çocukluk çağındaki travmalar sadece çocukluk dönemini değil kişinin tüm yaşamını etkisi altına alabilmektedir. Hatta bir sonraki nesilde de travma etkileri devam edebilmektedir (Van der Kolk, 2018).

Çocukluk dönemi bireyin fiziksel ve ruhsal gelişiminin çok hızlı şekilde gerçekleştiği dönemdir. Bu gelişim sırasında çocuk, iç temsiller geliştirir ve bu temsilleri yaşam boyunca kullanır. Erken dönemde travmaya maruz kalmış çocuklar ise kendini güvende hissedemez ve olumlu içsel temsiller geliştiremez. Kurban rolüne giren çocuk yaşamı boyunca paradoks bir şekilde her durumda bu role tekrar girebilir ve travmasını tekrar edebilir (Herman, 2019).

Çocukluk çağı travmaları hem çocukluk döneminde hem de yetişkinlikte birçok psikiyatrik bozukluğa zemin hazırlamaktadır. Yetişkin psikiyatri hastaları popülasyonu incelendiğinde yüksek oranda çocukluk çağı travması öyküsüne rastlanmaktadır (Bülbül vd., 2013). Çocukluk çağında travma yaşamış kişilerin daha fazla uyku ve yeme problemi, alkol ve madde kullanımı, kendini yaralama ve intihar girişiminde buldukları bildirilmektedir (Herman, 2019).

İstismar mağduru olmuş çocukların suça sürüklenme riskleri de oldukça yüksektir. Özellikle cinsel istismar mağdurlarının fuhuş ve başkasına zarar verme ihtimallerinin yüksek olduğu gözlenmiştir. Bu kişilerin aynı zamanda kendilerine zarar verme eğilimleri de bulunmaktadır (Harford, 2014).

Çocukluk çağı travmaları ile birlikte en sık görülen psikiyatrik durumlar şu şekildedir (Herman, 2019).

- Fobiler
- Kaygı bozukluğu ve depresyon

- Travma sonrası stres bozukluğu
- Dürtü kontrol bozukluğu
- Disosiyasyon
- Karşı gelme bozukluğu
- Alkol ve madde kullanım bozukluğu
- Cinsel işlev bozuklukları
- Kişilik bozuklukları

Travmatik yaşantılara maruz kalan çocuk henüz bilişsel gelişimi elvermediği için yaşadığı durumu anlamlandıramamaktadır. Bu nedenle yaşadığı olayın etkilerini bedenselleştirmesi oldukça sık rastlanan bir durumdur. Travma mağduru çocukların kronik baş ağrıları, bağırsak bozuklukları, kas ağrıları veya başka nedenlerle açıklanamayan farklı ağrılar yaşamaları muhtemeldir. Bedensel belirtilerin çözümlenmesi travmanın açığa çıkmasını ve yaşanan etkilerin azalmasını sağlamaktadır (Van der Kolk, 2018).

Çocukluk çağı travmalarının en büyük etkilerinden biri kişiler arası alanda görülmektedir. İstismar ve ihmale maruz kalmış çocukların sosyal becerilerinin zayıf kaldığı, yeterli düzeyde olumlu ilişki kuramadıkları görülmüştür. Güven problemi yaşayan bu çocuklar yetişkinlik dönemlerinde de diğerine bağlanma, duygularını ifade etme ve stresle baş etmede zorluk yaşayabilmektedir (Lundahl vd., 2006). İstismara uğramış çocuklar tetikte oldukları için savunma pozisyonuna çok hızlı geçmektedirler. Bu sebeple karşılaştıkları durumlar karşısında duygularını düzenlemekte güçlük çekmektedirler. Travmanın sinir sistemi üzerinde yaptığı bu bozucu etki kişinin hızlı biçimde kaygıya kapılmasına ve olumsuz tepkiler vermesine neden olmaktadır. Bu durum kişiler arası problemlerle baş etmelerini zorlaştırmaktadır (Van der Kolk, 2018).

2.6. Psikolojik Dayanıklılık

İlk kez Kobasa (1979) tarafından öne sürülen “resilience” kavramı kişinin psikolojik anlamdaki dayanıklılığını ve stres verici durumlar karşısında aktifleşen bir kişilik özelliğini ifade etmektedir. Ona göre travmatik yaşantılar karşısında dayanıklı olabilen kişilerde değişime açıklık, kendini işe verebilme ve kontrolü elinde tutabilme gibi özellikler gözlenmektedir. Bu yönüyle psikolojik dayanıklılık zorluklar karşısında eyleme geçebilmeyi içinde barındıran pozitif bir özelliktir (Luthar ve ark., 2000).

Resilience kavramı Türkçeleştirildiğine yılmazlık, psikolojik sağamlık ve psikolojik dayanıklılık olmak üzere birçok kavram kullanılmıştır. Bu kavramların her biri kişinin olumsuz durumlar karşısında işlevsiz ve negatif dūřüncelerden sıyrılarak kendini yeniden toparlayabilmesini ifade etmektedir (Terzi, 2008). Bařka bir ifadeyle psikolojik dayanıklılık kişinin karşılaştığı problemlerle bař edebilme ve üstesinden gelme becerisidir. Olumsuz yaşam olaylarıyla işlevsel bir şekilde bař edebilen ve kendini yeniden toparlayabilen kişilerin psikolojik dayanıklılığının yüksek olduğu söylenebilir (Yöndem ve Bahtiyar, 2016).

Psikolojik dayanıklılığının doğuştan gelen değil geliştirilebilen bir özellik olduğu dūřünölmektedir. Bař edilebilir nitelikteki travmatik yaşantılar kişinin kendini yeniden toparlayabilme becerilerine katkı sağlayarak psikolojik dayanıklılığını arttırmaktadır. Bu noktadaki travmatik yaşantıların algılanan şiddeti ve kişinin değerlendirmeleri tamamen öznel deneyimlerdir (Tusaie ve Dyer, 2004).

Kobasa (1979) tarafından yürütölen araştırmada 40 yaş üstü 670 erkek katılımcı gözlenmiş ve bu kişilerin son üç yıl içerisinde yaşadıkları kayđı verici yaşam olaylarına dair veriler elde edilmiştir. Araştırma kapsamında yaşadıkları olaylar karşısında yüksek ve düşük seviyede kayđı duyan 326 kişi daha incelenmiş ve farklı kayđı düzeylerine sahip gruplar elde edilmiştir. Kobasa bu gruplandırma ile olaylar karşısında daha düşük düzeyde kayđı duymayı başarabilen insanların ortak özelliklerini saptamaya çalışmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler düşük düzeyde kayđı duyan kişilerin olayları olumsuz olarak algılamak yerine kendilerini güçlendirecek yaşam koşulları olarak algılamayı seştikleri görölmüştür. Bu bakış açısına sahip kişiler aynı zamanda yaşamları hakkında kontrol sahibi olduklarını hissettiklerini de belirtmişlerdir.

Yukarıda bahsedilen çalışma göz önüne alındığında psikolojik dayanıklılık ve kayđı arasında bir ilişki olduğu görölmektedir. Kayđı bozukluğu yaşayan bireylerde yaşamları üzerinde kontrol sahibi olmadıklarına dair belirgin bir algı gözlenmektedir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerde gözlenen kontrol duygusu ise kayđının daha az yaşanmasını sağlamaktadır. Bu nedenle psikolojik dayanıklılık ve kayđı arasında ters yönlü bir ilişki olduğu dūřünölmektedir (Kurt, 2011).

Psikolojik dayanıklılıkla ilişkili olduğu dūřünölen farklı pozitif özellikler söz konusudur. Psikolojik sağamlığı yüksek olan kişilerin kendilerini daha olumlu

algıladıkları, kişilerarası ilişkilerde daha başarılı oldukları ve empati becerilerinin daha güçlü olduğu düşünülmektedir. Bu özellikler psikolojik dayanıklılığı yüksek olan kişilerin sosyal becerilerinin de güçlü olduğunu göstermektedir (Gürkan, 2006).

Uzun yıllar boyunca psikoloji biliminde yapılan çalışmalar öncelikle klinik odaklı olup psikopatolojilere açıklamalar getirmiştir. Bu alandaki kuramcıların birçoğu psikopatolojilerin belirtilerini tanımlamaya, tanı kriterleri ve tedavi yöntemleri geliştirmeye çalışmıştır. Bu bakış açısı psikoloji biliminin yalnızca bireyin olumsuz yönlerine odaklı hale gelmesine neden olmuştur (Faller, 2001). Gelişen dünya koşulları ile birlikte mutluluk, doyum, sağlamlık, uyum ve beceri gibi pozitif kavramlar da psikoloji biliminin merak edilen konuları arasında yerini almıştır. Bireylerin olumlu yönlerine odaklanan bu yaklaşım pozitif psikoloji olarak isimlendirilmiştir. Psikolojik sağlamlık gibi bireyin olumlu özelliklerinin araştırılması da pozitif psikoloji araştırmacıları sayesinde gelişmiştir. Pozitif psikoloji yaklaşımıyla bireyin kusurlu belirtilerine değil güçlü yönlerine odaklanılmıştır. Bu sayede kişinin daha uyumlu ve mutlu bir hayat sürmesi için gereken becerilerin geliştirilmesi hedeflenmiştir (Biricik, 2012).

2.6.1. Psikolojik dayanıklılığın boyutları

Psikolojik dayanıklılık kavramı üç farklı boyut olarak incelenmektedir. Psikolojik dayanıklılığı meydana getiren üç boyut kişinin zorlu yaşam koşulları karşısında motive olabilmesini sağlar. Bu motivasyon sayesinde travma sonrası iyileşme ve gelişme sağlanır (Kobasa, 1979). Psikolojik dayanıklılığı oluşturan üç boyut:

- **Kontrol (Denetim):** Bu boyut kişinin yaşamı karşısında sahip olduğu kontrol duygusunu ifade etmektedir. Yüksek kontrole sahip kişilerin yaşamsal olayları yönetebileceğine dair inançları vardır. Bu kontrol duygusuyla birlikte zorlu yaşam olayları ve stres karşısında kendilerini daha aktif hissederler ve eyleme geçmekte zorlanmazlar. Kontrol duygusu yüksek kişiler doğru eylemleri gerçekleştirme konusunda öz disipline sahiptirler ve kendilerini özerk hissederler. Bu özellikler kişinin mücadele yeteneğini olumlu yönde etkilemektedir (Kobasa, 1979).

- **Bağlanma:** Bu alt boyut kişinin yaşamını sahiplenmesi ve kendini önemli hissetmesini içermektedir. Bağlanma boyutu bireyin yaşamın içinde aktif olarak yer almasını, olaylara dahil olmasını ve gerekli durumlarda duygusal destek istemekten

çekinmemesini ifade etmektedir. Bu boyutun içinde yaşamdan keyif alma, yapılan davranışların sorumluluklarını alabilme ve pozitif bakabilme de yer almaktadır (Kamya, 2000).

•Meydana Okuma: Psikolojik dayanıklılığın bir diğer alt boyutu olan meydan okumada kişi, karşılaştığı zorlukları tehdit değil gelişim fırsatı olarak algılar. Zorluklarla mücadele etmekten keyif alır ve bunları bir engel olarak değerlendirmez (Terzi, 2005).

Yukarıda sıralanan boyutlar psikolojik dayanıklılığı oluşturan unsurlar olarak değerlendirilmektedir. Boyutların her biri kişinin strese karşı tutumundan ve bakış açısından etkilenmektedir. Engeller karşısında değişime adapte olan, gelişim için fırsat yaratan ve pozitif bir bakış açısıyla eyleme geçen kişilerin psikolojik dayanıklılıklarının daha yüksek olduğu söylenebilir (Sezgin, 2012).

2.6.2. Psikolojik dayanıklılığı etkileyen faktörler

Psikolojik dayanıklılığın kişinin içinde bulunduğu aile ve sosyokültürel ortamdaki etkilediği ve bu nedenle sadece bireysel faktörlere bağlı olmadığı düşünülmektedir. Bu faktörlerin bazıları risk ve yatkınlık etkisi yaparken bazıları da koruyucu niteliktedir (Garmezy, 1991).

Kişinin psikolojik dayanıklılığını etkileyen risk faktörleri bireysel veya çevresel bazda olabilmektedir. Risk faktörleri bir sorunun meydana gelmesinde, sürdürülmesinde ve daha olumsuz bir hale gelmesinde etkili olabilmektedir. Düşük zeka, ruhsal ve fiziksel hastalıklar, alkol ve madde bağımlılığı, düşük stres toleransı gibi durumlar psikolojik dayanıklılık için risk faktörlerini meydana getiren bireysel özelliklerdir. Anne babanın ayrılığı, aile içinde şiddet, istismar, düşük gelir düzeyi, olumsuz çevre, yetersiz barınma, toplumsal travma ve afetler ise psikolojik dayanıklılık için ailesel ve çevresel risk faktörlerini oluşturmaktadır (Gizir, 2007).

Bazı faktörler ise psikolojik dayanıklılığın düşük olması için yatkınlaştırıcı etkide bulunurlar. Özellikle travmatik yaşantılar gibi ruhsal sarsıntılara neden olan durumlar kişinin yaşama karşı negatif bir tutum geliştirmesine neden olabilmektedir. Güvensiz bağlanma gibi erken dönemde olumsuz ilişki deneyimlerine sahip olan kişiler olaylar karşısında negatif bir tutum sergilemeye daha yatkın olabilmektedir (Masten, vd., 1990).

Koruyucu faktörler içsel ve dışsal özellikler olarak iki boyutta ele alınmaktadır. Kişinin sahip olduğu olumlu kişilik özelliklerinin psikolojik dayanıklılık için koruyuculuk sağladığı düşünülmektedir. İşlevsel baş etme becerileri, kişilerarası ilişkilerde uyum, iyimserlik, yüksek özgüven, yüksek özsaygı ve kolay mizaç gibi özelliklerin koruyucu içsel faktörler olduğu düşünülmektedir. Olumlu bir çevre ve aile ortamında yetişmek, yüksek eğitim düzeyi, yüksek sosyoekonomik düzey gibi özelliklerin ise koruyucu dışsal özellikler olduğu öne sürülmektedir (Jenson ve Fraser, 2006).

2.6.3. Psikolojik dayanıklılık süreci modeli

Richardson (1990) tarafından geliştirilen modelde kişinin içsel dengesini bozabilen faktörlere odaklanılmaktadır. Bu modele göre stresli yaşam olayları kişinin hem biyolojik hem de ruhsal dengesini bozmaktadır. Bu dengenin bozulmasının ardından yeniden dengelenme süreci yaşanmaktadır. Yeniden dengelenme sürecinde 4 basamak yer almaktadır. Bunlar:

- Büyüme
- Dengeye geri dönüş
- Kayıp ile yeniden bütünleşme
- İşlevsiz yeniden bütünleşme

Stres karşısında bozulan iç denge psikolojik dayanıklılık ile yeniden dengelenir. Bu aşamada yukarıda sıralanan özellikler gözlemlenir. Bazı durumlarda kişi yaşadığı stres karşısında büyüme ve denge sağlarken bazı durumlarda işlevsiz bir şekilde bütünleşme sağlanır ve kişi baş etme konusunda zorluk yaşar (Maddi, 1994).

Psikolojik dayanıklılık modelini oluşturan bileşenler aşağıdaki gibidir:

- Genetik Özellikler
- Çatışmalar
- Zorlanmalar
- Kullanılan başa çıkma stratejileri
- Sosyal destek
- Sağlık uygulamaları

Yukarıda sıralanan bileşenler göz önüne alındığında psikolojik dayanıklılık için hem bireyin genetik özelliklerinin hem de çevresel faktörlerin incelendiği görülmektedir. Kişinin sahip olduğu genetik özellikler, sahip olduğu ruhsal ve fiziksel durum, olaylarla baş etmede kullandığı yöntemler, algılanan sosyal destek ve sağlık için yapılan uygulamalar psikolojik dayanıklılığı meydana getiren bileşenlerdir. Bu bileşenlerin olumlu olması kişinin stres karşısında daha dayanıklı olmasını sağlamaktadır. Tüm bu özelliklere rağmen uzun süreli ve şiddetli düzeyde strese maruz kalmak sahip olunan kaynakların tüketilmesine ve dayanıklılığın zayıflamasına neden olabilmektedir (Kurt, 2011).

2.7. Evlilik Doyumu

İki kişinin ortak bir yaşam amacı güderek yaptıkları resmi anlaşma evlilik olarak adlandırılmaktadır. Evlilik sistemi ile toplumun en temel yapıtaşı olan aile kurulumu ve kurulan her aile nesillerin devamlılığına hizmet eder (Larson ve Holman, 1994). Evlilik ilişkisi bireyin kendi ebeveynleriyle kurduğu ilişkiden sonraki en önemli yakın ilişki olarak nitelendirilmektedir. Yetişkin olan birey evlilikle birlikte kendine ait aile yaşantısını kurar ve yeni bir yakın ilişki başlar. Bu nedenle eşlerin evlilik ilişkilerinin niteliği aynı zamanda yaşam kalitelerini de belirlemektedir (Berne, 2001).

Evlilik ilişkisi çift yönlü bir psikolojik sistemdir. Bu sistem içinde eşler, birbirlerine destek olarak, birlikte keyifli vakit geçirerek ve yaşamın sorumluluklarını paylaşarak aile bağları kurarlar (Cutlar ve Radford, 1999). Başka bir deyişle evlilik çiftlerin birbirleriyle cinsel ilişki kurdukları, sadakat ve ortak paylaşım konusunda söz verdikleri sözleşmedir (Özgüven, 2000). Evlilik aynı zamanda toplumsal bir olgudur. Toplumun beklentileri belli bir yaşa gelmiş bireylerin evlenerek aile kurmaları yönündedir. Çiftler evlenip çocuk sahibi olarak toplumda belli bir statüye erişmiş hissederler. Bu evrensel bir olgudur (Güngör, 2007).

Evlilik ilişkisinin bireylerin iyi oluş hallerine ve sağlıklarına olumlu yönde katkı sağladığına dair araştırma verileri söz konusudur (Gove ve Shin, 1989; Lamb vd., 2003). 2019 yılına ait istatistik verilerinde ülkemizdeki evli bireylerin daha mutlu olduğu belirtilmiştir (TÜİK, 2020).

Evliliğe dair yapılan bilimsel araştırmalar daha iyi bir evliliğin nasıl olacağını, eşlerin evlilik ilişkisinde hangi duyguları hissettiklerini anlamaya yöneliktir. Evliliğe dair en önemli duygulardan biri de doyumdur. Evlilik doyumunu, eşlerin evlilik

ilişkilerinden duydukları memnuniyeti ifade eden bir kavramdır (Hünler ve Gençöz, 2005). Eşlerin evlilik ilişkisi yetiştirdikleri çocukları doğrudan etkileyen bir durumdur. Bu sebeple evlilikten alınan doyumun gelecek nesillerin sağlığı üzerinde etkili olduğu düşünülmektedir (Çemberci, 2019).

Evlilik ilişkisi kişinin sosyal ilişkilerini genişletme imkanı sunduğu için psikolojik iyilik haline olumlu katkıda bulunmaktadır. Bu yönüyle evlilik hem doyum alınan hem de şiddetli çatışmalara sebebiyet verebilen dinamik bir yapıdır. Kişilerin ilişkisinden memnun oldukları bir evlilik yaşam kalitelerini arttırabilirken şiddetli evlilik çatışmaları düşük yaşam kalitesini de beraberinde getirebilmektedir (Cotton, 1999).

Evlilik doyumunu, evlilik içinde alınan sorumlulukların ortak paylaşıldığı, cinsellikten doyum alındığı, açık ve pozitif bir iletişim kurulduğu takdirde mümkün olmaktadır (Sokolski ve Hendrick, 1999). Kavram olarak bakıldığında evlilik doyumunu, eşlerin ilişkilerine dair yaptıkları bir değerlendirmedir. Evlilik ilişkisi bireyin beklentisini karşıladığı ölçüde doyum sağlamaktadır (Öz ve Tatar, 2020).

Luckey (1960)'e göre yüksek doyumlu evliliklerde aşağıda yer alan özellikler gözlenmektedir:

- Eşlerin bakış açıları birbiri ile uyumludur.
- Birbirlerine karşı verdikleri cevaplar uygunluk içindedir.
- Birbirlerinden beklentileri gerçekçidir.
- Birbirlerinin duygularını anlamaya çalışırlar.

Evlilikten alınan doyum partnerler arasından farklılık gösterebilmektedir. Partnerlerin birbirlerinin rollerinden neler beklediği ve bu beklentilerin ne ölçüde karşılandığı doyumunu etkileyebilmektedir. Aynı evlilik ilişkisi içinde kadın ve erkek farklı doyum düzeylerine sahip olabilmektedir. Bu nedenle evlilik doyumunun öznel bir yaşantı olduğu ifade edilmektedir (Rollins ve Cannon, 1974).

Evlilik ilişkisine dair önemli araştırmalar yapan Gottman ve Krokoff (1989) eşler arasındaki negatif yaklaşımları incelemiştir. Bu incelemede eşlerin savunmacı davranışları, inatçılıkları, kendini geri çekmeleri, zihin okumaları, pozitif ve negatif söylemleri ele alınmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre evlilik ilişkisi içindeki çatışmalar ve öfke her zaman doyumunu olumsuz yönde etkilememektedir

ancak savunmacı, inatçı ve kendini geri çeken davranışlar doyumunu düşürücü niteliktedir.

Bertoni ve Bodenmann (2010) tarafından yürütülen araştırmada evlilikten doyum alan ve almayan çiftlerin özellikleri incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre evliliklerinden doyum alan bireyler daha fazla pozitif özelliklere sahiptir. Bu kişilerin ilişkilerinde daha az şiddet vardır ve daha az kırıncı davranış sergilemektedirler. Bir diğer önemli bulgu ise evliliklerinden doyum alan katılımcıların kendi aileleri ile daha fazla pozitif köklere sahip olduklarıdır.

Evlilik doyumunu kişinin olaylara bakış açısını da etkileyen bir faktördür. Yürütülen bir araştırmada stres yaşayan ve stres altında olmayıp mutlu bir evlilik süren kişilerin durumlara karşı nasıl tepkiler verdikleri incelenmiştir. 2 haftalık süreçte bu kişilerin farklı durumlara karşı nasıl tepki verdikleri kayıt altına alınmıştır. Elde edilen verilere göre stres altında olan kişiler gün içinde daha fazla olumsuz olay yaşadıkları bildirmişlerdir. Mutlu evlilikleri olan kişiler ise daha fazla pozitif durumla karşılaştıklarını ifade etmişlerdir. Aynı zamanda stres altında olan kişilerin karşılaştıkları olaylara karşı mutlu evliliği olan bireylere kıyasla daha fazla tepkisel yaklaştıkları gözlenmiştir (Jacobson vd.,1982).

Evlilik süresi de evlilik doyumunu üzerinde etkili olan değişkenlerden biridir. Yeni evli çiftler zamanla birbirlerinin iletişim şekillerini anlamaya başlarlar. Bu dönemde atılan sağlam temeller evliliğin güçlü bir zemine oturmasında etkilidir. Özellikle ilk yıllarda kurulamayan iletişim ve şiddetli çatışmalar evlilik krizlerine ve düşük doyuma neden olmaktadır. Düşük evlilik doyumunu boşanmaların en önemli nedenlerinden biridir (Tarhan, 2016). Yapılan bir araştırmada beş yıldan daha kısa süre evli olan çiftlerin evlilik doyumlarının beş yıldan daha uzun süredir evli olanlara kıyasla daha yüksek olduğu gözlenmiştir (Batık ve Kalkan, 2017).

2.8. Evlilik ve Psikolojik Sağlamlık

Psikolojik dayanıklılık, kişinin içinde bulunduğu yaşam alanı doğrultusunda temellenen bir olgudur. Bu nedenle psikolojik dayanıklılık söz konusu olduğunda kişinin içinde yetiştiği aile ortamı, ebeveynlerinin tutumları, kendi kurduğu evlilik ilişkisi gibi yakın ilişkileri önem arz etmektedir. Evlilik tüm kültürlerde yer alan evrensel bir olgudur ve psikolojik dayanıklılık ile ilişkili olduğu düşünülmektedir (Bozkurt, 2014).

Yapılan birçok bilimsel araştırma pozitif bir evliliği olan ailelerde büyüyen çocukların psikolojik dayanıklılık düzeylerinin daha iyi olduğunu göstermektedir (Walsh, 2006; Kındıroğlu, 2018). Buradan hareketle evlilik doyumunun hem kişinin kendi ruhsal durumu hem de yetiştirdiği bireylerin ruhsal durumu üzerinde önemli etkileri olduğu söylenebilir. Evlilikle beraber bireyler toplumun beklentilerine uygun bir yaşam süremeye başlar ve bu yaşantı toplum tarafından kabul görme halini meydana getirir. Toplum tarafından onaylanmış ve kabul görmüş olduğunu hisseden bireyin yaşadığı aidiyet duygusunun psikolojik dayanıklılık üzerinde olumlu etkileri olduğu ileri sürülmektedir. Evlilik birlikteliği ve toplumsal yaşama uyum psikolojik dayanıklılık için koruyucu bir faktör olarak değerlendirilmektedir (Bozkurt, 2014).

Evlilik ilişkisinde kişilerin duygularını olumlu biçimde ifade etmeleri uyumu yakalamayı sağlayan önemli faktörlerden biridir. Psikolojik dayanıklılığı yüksek olan bireylerin kişilerarası ilişkilerde daha pozitif yöntemler kullandıkları ve duygularını ifade ederken daha az kırıncı oldukları bilinmektedir. Bu sebeple psikolojik dayanıklılık düzeyinin evlilik içindeki pozitif iletişimin sağlanmasında önemli bir değişken olduğu düşünülmektedir (Kim ve McKenry, 2002).

Evlilikten doyum alan eşlerin ortak karar alma, ortak değerlere sahip olma, hedef belirleme, empatik olma ve işbirliği yapma gibi becerilere sahip oldukları bilinmektedir (Bektaş, 2018). Bu becerilerin gelişmesi ise kişinin psikolojik dayanıklılığı ile yakından ilişkilidir. Evlilikten düşük düzeyde doyum alan kişilerin eşleri ile ortak hareket etmekte güçlük çektikleri ve yeterli sosyal etkileşimi kuramadıkları bildirilmektedir (Krishnakumar ve Buehler 2000).

2.9. İlgili Araştırmalar

Evlilik doyumuna etki eden en önemli faktörlerin eş desteği, cinsel doyum ve eğitim düzeyi olduğu bildirilmektedir (Çağ ve Yıldırım, 2013; Kabasakal ve Soylu, 2016). Bununla birlikte benlik saygısı, kişilerarası ilişki tarzı ve duygusal zeka gibi bireysel özellikler de evlilik doyumu üzerinde etkilidir (Taghavi Dinani ve Rahmani, 2013; Kasapoğlu vd., 2017).

Ateş (2018) tarafından yürütülen bir araştırmada öznel iyi oluş, internet üzerinden aldatma ve evlilik doyumu değişkenleri incelenmiştir. 319 katılımcıyla yürütülen araştırmada evlilik doyumu ve öznel iyi oluş arasında pozitif yönlü ve

anlamli bir iliŒki olduğu grlmŒtr. Bununla birlikte internet üzerinden aldatma eğiliminde evlilik doyumunu kısmi düzenleyici bir role sahiptir.

YeŒiltepe (2011) tarafından yrtlen araŒtırmada evlilik doyumunu ve psikolojik iyi oluŒ arasındaki iliŒki incelenmiŒtir. Elde edilen bulgular psikolojik iyi oluŒun otonomi, kendini kabul ve bireysel geliŒim alt boyutları evlilik doyumunun anlamli birer yordayıcısıdır. Benzer Œekilde Hüsrevoğlu (2019) tarafından yrtlen araŒtırmada da psikolojik iyi oluŒ düzeyi yüksek olan katılımcıların evliliklerinden daha fazla doyum sağladıkları bildirilmiŒtir.

Evlilik ve psikolojik iyi oluŒu inceleyen bir baŒka araŒtırmada 535 katılımcıya “Evlilik Doyumu leği” ve “Psikolojik İyi OluŒ lekleri” uygulanmıŒtır. Katılımcılardan elde edilen veriler psikolojik iyi oluŒ ve evlilik doyumunu arasında ters yönlü ve anlamli bir iliŒki olduğunu göstermektedir (Kalkan, 2020).

YaŒayanlar (2018)’in yrttĞu araŒtırmada 260 katılımcıyla psikolojik dayanıklılık ve evlilik arasındaki iliŒki incelenmiŒtir. Evli ve boŒanmıŒ bireylerin yer aldığı araŒtırma bulgularına göre evli bireylerin sosyal yeterlilik ve sosyal kaynak kullanımları boŒanmıŒlara kıyasla daha yüksektir. Psikolojik dayanıklılık ve medeni durum arasında ise anlamli bir iliŒki gzlenmemiŒtir. Benzer Œekilde BektaŒ (2018)’in yrttĞu alıŒmada da evli bireylerin psikolojik sağamlıkları incelenmiŒtir. Elde edilen bulgulara göre algılanan sosyal destek, öz yeterlik, yaŒam doyumunu ve evlilik doyumları arasında anlamli iliŒki söz konusudur. Evli bireylerin evlilik doyum düzeyleri arttığa psikolojik dayanıklılık düzeyleri de artmıŒtır.

Evli bireylerin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelendiği bir araŒtırmada psikolojik dayanıklılık, algılanan sosyal destek, iyimserlik, yaŒam doyumunu ve evlilik doyumunu arasında pozitif yönlü ve anlamli iliŒkiler olduğu gzlenmiŒtir. Elde edilen bulgular evli kiŒilerin psikolojik dayanıklılıkları arttığa iyimserlik ve evlilik doyumunu düzeylerinin de arttığını göstermektedir (BektaŒ, 2018).

Alandaki bir diğer araŒtırmada evlilik doyumunu, yaŒam doyumunu, algılanan ebeveyn iliŒkisi ve psikolojik dayanıklılık arasındaki iliŒki incelenmiŒtir. Elde edilen verilere göre kiŒilerin anneye yönelik demokratik tutum ve babaya yönelik ilgisiz tutum algısı ile psikolojik dayanıklılık arasında anlamli iliŒkiler vardır. İlgisiz tutum algısına sahip kiŒilerin evlilik doyumları ve psikolojik sağamlıklarının daha dŒk olduğu gzlenmiŒtir (ziŒ, 2016).

195 evli katılımcıyla yürütülen bir başka araştırmada eş bağlılığı, sosyal destek ve evlilik doyumunun psikolojik dayanıklılık üzerindeki aracı rolü incelenmiştir. Araştırma bulgularına göre psikolojik dayanıklılık evlilik doyumunu yordamada önemli etkiye sahip bir değişkendir (Bradley ve Hojjat, 2017).

Evlilik içinde şiddet gören ve görmeyen kadınlarla yürütülen bir araştırmada katılımcıların evlilik doyumları ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri incelenmiştir. 194 katılımcıdan oluşan araştırmada şiddet görme durumu ile psikolojik dayanıklılığın alt boyutlarından adama ve kontrol arasında anlamlı ilişki olduğu görülmüştür. Buna göre şiddet gören kadınların psikolojik dayanıklılık düzeyleri daha düşük olarak bulgulanmıştır (Bozyel, 2019).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerine etkisi araştırmasının modeli, çalışma grubu, veri toplama araçları, verilerin toplanması ve analizine dair ilgili bilgiler sunulmuştur.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu araştırma tarama modelinde ilişkişel tipte hazırlanmıştır. Araştırma değişkenleri olan çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu kavramlarının birbirleri arasındaki ilişki derecesini koymada ilgili tarama modeli uygun bulunmuştur. İlişkişel araştırmalarda iki veya daha fazla değişken arasındaki ilişkinin ortaya konulması amaçlanmaktadır.

3.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın evreninin Bursa İli Nilüfer ve Mustafa Kemal Paşa İlçelerinde ikamet eden evli bireyler oluşturmaktadır. Örneklem ise evrenden tesadüfi bir şekilde seçilen araştırmaya katılmaya istekli 368 kişiden oluşmaktadır. Pandemi koşullarından dolayı beklenenden az örneklem sayısını ulaşılmıştır. Örneklemde elde edilen dönütler internet ortamında gerçekleşmiştir.

3.3. Araştırmada Kullanılan Veri Ölçüm Araçları

Araştırmada hazırlanan test bataryası şunlardan oluşmaktadır: örneklem grubunun kişisel özelliklerinin tespiti amacıyla ‘Sosyo-Demografik Bilgi Formu’, ‘Çocukluk Çağı Travmaları Ölçeği (ÇÇTÖ)’, ‘Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği (YİPDÖ)’ ve ‘Evlilik Doyumu Ölçeği’dir.

3.3.1. Sosyo-Demografik bilgi formu

Araştırmacı tarafından katılımcıların kişisel özelliklerinin tespit edilmesi amacıyla oluşturulmuştur. Bu formda; cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, anne eğitim düzeyi, baba eğitim düzeyi, aile tipi, aile gelir durumu, anne çalışma durumu ve ebeveyn evlilik türüne ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

3.3.2. Çocukluk çağı travmaları ölçeği-ÇÇTÖ

Bernstein ve arkadaşları tarafından 1994 yılında geliştirilen, Şar, Öztürk ve İkikardeş tarafından 2012 yılında Türkçe çevirisi ile birlikte geçerlik ve güvenirlik

çalışması yapılan 28 maddelik 5'li likert tipi (1=hiçbir zaman; 5= çok sık) bir ölçektir. Her biri beşer soru içeren beş alt ölçeği vardır. Bu alt ölçekler çocukluk çağı cinsel, fiziksel, duygusal istismar ve fiziksel, duygusal ihmali içerir. Bu alt ölçeklere ek olarak üç maddelik travma inkâr ölçümünü yapan minimizasyon alt ölçeği de içerir. Ölçek puanlanması için öncelikle 2, 5, 7, 13, 19, 26 ve 28. maddelerden elde edilen puanlar ters çevrilir (1 puan 5 puana, 2 puan 4 puana çevrilir). Alt ölçeklerin toplam puanı 5-25 arası değişirken ölçeğin toplam puanı 25-125 arasında değişir. Travma inkâr ölçeği 10,16 ve 22 numaralı sorulardan oluşmaktadır ve bu sorulara verilen cevaplar ters çevrilmeden yalnızca en yüksek puan (beş puan) verilmiş sorular dikkate alınır ve bu sorulara bir puan verilir geriye kalan cevaplara ise sıfır puan verilir. Bu alt ölçeğin sonucu 0-3 arasında minimizasyon puanı elde edilir ve toplam puana eklenmez. Bu ölçekte 3, 8, 14, 18 ve 25 numaralı maddeler duygusal istismarı, 5, 7, 13, 19 ve 28 numaralı sorular duygusal ihmali, 9, 11, 12, 15, 17 numaralı maddeler fiziksel istismarı, 1, 2, 4, 6, 26 numaralı sorular fiziksel ihmali, 20, 21, 23, 24 ve 27 numaralı sorular cinsel istismarı değerlendirmektedir. 5 alt ölçeğin kesme puanları ise çalışmacılar tarafından fiziksel ihmal ve duygusal istismar için 7 puan üstü, duygusal ihmal için 12 puan üstü, cinsel ve fiziksel istismar için ise 5 puan üstü olarak belirlenmiştir (Şar vd., 2012).

3.3.3. Psikolojik dayanıklılık ölçeği

Psikolojik dayanıklılık düzeylerinin istatistiksel olarak ölçülmesi için yapılan çalışmalar ilk olarak 1993 yılında Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği'nin geliştirilmesiyle başlamıştır. 2003 yılında ise Friberg, Martinussen, Barlaug ve Rosenvinge tarafından beş faktörlü Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık ölçeği geliştirilmiştir. Aynı ölçeğin Türkçeye beş aşamalı yöntemle çevrilmesi Nejat Basım ve Fatih Çetin tarafından 2011 yılında gerçekleştirilmiştir. Çeviri sonrası ilk örnekleme 350 üniversite öğrencisi, ikinci örnekleme ise 262 banka çalışanından oluşan katılımcılara ölçek uygulanmıştır. Ölçek 33 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar cevaplarını beş ayrı kutucuktan birini işaretleyerek belirtmektedir. Elde edilen yüksek veya düşük psikolojik dayanıklılık puanlaması ise serbest bırakılmıştır. Ölçek; yapısal stil, gelecek algısı, sosyal yeterlilik, kendilik algısı, sosyal kaynaklar ve aile uyumu olmak üzere toplamda altı alt boyuttan oluşmaktadır. Ölçeğin Yapısal Stil (3, 9, 15, 21) ve Gelecek Algısı alt boyutları (2, 8, 14, 20) 4'er madde; Aile Uyumu (5, 11, 17, 23, 26, 32), Kendilik Algısı (1, 7, 13, 19, 28, 31) ve Sosyal Yeterlilik alt boyutları (4, 10, 16, 22,

25, 29) 6'şar madde ve Sosyal Kaynaklar alt boyutları (6, 12, 18, 24, 27, 30, 33) ise 7 madde ile ölçülmektedir. Uygulanan ölçeğin test-tekrar test güvenilirlik katsayıları, $p < 0.01$ olmak üzere, alt boyutlar için 0,68 ile 0,81 arasında değişkenlik göstermektedir. Toplam Cronbach Alfa katsayısı 0,86 olarak hesaplanırken, geçerlilik bulgularına bakıldığında yapılan doğrulayıcı faktör analizi sonucunda, karşılaştırmalı uyum indeksi (CFI) 0,92 ve Tucker Lewis İndeksi 0,91 olarak hesaplanmıştır. (Basım ve Çetin, 2011).

3.3.4. Evlilik uyum ölçeği

Evlilik Yaşamı Ölçeği, Tezer (1996) tarafından geliştirilen ölçek ile eşlerin evlilik ilişkisinden sağladıkları genel doyum düzeyi ölçülmektedir. Doyum ölçülürken bireylere evliliklerinden sağladıkları doyuma ilişkin genel sorular yöneltilmiş olup her sorunun karşısına denk gelen ölçeğin yer aldığı boşluğu işaretlemeleri istenmiştir. Ölçek 10 maddeden oluşmaktadır. Katılımcılar her bir maddenin kendilerini ne derece tanımladığını beşli likert tipi dereceleme ile değerlendirmişlerdir (1-Kesinlikle katılmıyorum, 5-Kesinlikle katılıyorum). Derecelendirmede seçeneklere doyumsuzluk-doyum yönünde 1 ile 5 arasında ağırlık verilmiştir. Seçeneklerdeki bu sıra 3 maddede doyum-doyumsuzluk yönünde 5 ile 1 arasında ağırlaştırılmış ve olumlu yanıtı yönelme eğilimi az da olsa önlenmeye çalışılmıştır. Ölçekten alınabilecek puanlar 10 ile 50 arasında değişmektedir. Ölçekten en az 10, en çok 50 puan alınabilmektedir. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında test tekrar test sonucu (0,85) ve iç tutarlılık katsayısı (0,91) olarak bulunmuş ve ölçek güvenilir olarak kabul görülmüştür.

3.4. Verilerin Toplanması ve İşlem

İstanbul Gelişim Üniversitesi Etik Kurul Başkanlığı tarafından tarihlisayılı karar ile kabul edilen araştırma kapsamında çalışmada kullanılacak ölçekler bir test bataryası haline getirilmiştir. İlgili örneklem grubuna oluşturulan test bataryası internet ortamında ulaştırılmış olup verilerin toplanması ve işlenmesi de yine internet ortamında gerçekleşmiştir. Örneklem grubundan alınan dönütler neticesinde 372 adet katılımcının araştırmaya katıldığı görülürken, yönergeye uygun doldurulmayan 4 test bataryası araştırmadan çıkarıldıktan sonra 368 data üzerinde matematiksel işlemler yapılmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisinin araştırıldığı çalışmada internet ortamında toplanan veriler değerlendirildikten sonra ilgili datalar sosyal bilimler için istatistik programı olan SPSS-22 ile çözümlenmiş ve analiz edilmiştir. Başlangıçta toplanan verilerin normal dağılım özelliğine sahip olup olmadığını ortaya koymada çarpıklık ve basıklık değerleri incelenmiş olup ilgili ölçeklerin normal dağılım özelliğine sahip olduğu tespit edilmiştir (Tablo 3). Bunun yanında araştırmada kullanılan ölçeklerin güvenilir sonuçlar verip vermediğini belirlemek için de ölçeklere ait iç tutarlılık katsayısına (Cronbach-Alpha) bakılmıştır. Araştırmada kullanılan ölçeklerin kabul görmüş uluslararası değerlerin üzerinde olduğu tespit edilmiştir (Tablo 4). Bunların yanında araştırma değişkenleri arasındaki ilişkinin ortaya konulabilmesi için de korelasyon çözümlene bulgusundan yararlanılmıştır. Bu ilişkinin yönünü ve derecesini belirlemede ise regresyon çözümlene analizlerinden yararlanılmıştır. Bu bağlamda araştırmanın bağımlı değişkeni olan çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile bağımsız değişkenler psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu arasındaki ilişkinin derecesi incelenmiştir. Son olarak araştırma değişkenleri ile demografik değişkenlere ait gruplar arası karşılaştırma bulgularından yararlanılmıştır. Bu bağlamda değişken sayısı 2 olan gruplar için t testi yapılırken değişken sayısı 3 ve üzeri olan gruplarda Anova analizinden yararlanılmıştır.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisi çalışmasına ait ilgili analizlere ve yorumlara yer verilmiştir.

4.1. Örneklem Grubunun Demografik Özellikleri

Tablo 4. 1 Katılımcıların demografik özelliklerine göre dağılımı

Değişkenler	N	%
Cinsiyet		
Kadın	307	83,4
Erkek	61	16,6
Eğitim Düzeyiniz		
İlkokul	8	2,2
Ortaokul	11	3,0
Lise	71	19,3
Üniversite	228	62,0
Lisansüstü	50	13,6
Annenizin Eğitim Düzeyi		
Okula Gitmemiş	54	14,7
İlkokul	196	53,3
Ortaokul	44	12,0
Lise	55	14,9
Üniversite	17	4,6
Lisansüstü	2	,5
Babanızın Eğitim Düzeyi		
Okula Gitmemiş	19	5,2
İlkokul	159	43,2
Ortaokul	56	15,2
Lise	83	22,6
Üniversite	47	12,8
Lisansüstü	4	1,1
Çocukluk Döneminde Aile tipi		
Çekirdek Aile	260	70,7
Geniş Aile	103	28,0
Boşanmış Aile	5	1,4
Çocukluk Döneminde Aile Geliri		

Düşük	74	20,1
Orta	251	68,2
Yüksek	43	11,7
Annenizin Çalışma Durumu		
Ev Hanımı	297	80,7
Çalışan-Emekli	71	19,3
Ebeveyn Evlilik Modeli		
Görücü Usulü-Tanıştırılma	272	73,9
Flört	96	26,1
Toplam	368	100,0

Tablo 1 incelendiğinde araştırmaya katılan bireylerin demografik bilgilerine ilişkin dağılımları görülmektedir. Katılımcıların %83,4'ü (307 Kişi) kadınlardan oluşuyorken %16,6'sı (61 Kişi) erkeklerden oluşmaktadır. Katılımcıların %62'sinin eğitim düzeyi üniversiteyken, %19,3'ünün lise, %13,6'sının lisansüstü, %3'ünün ortaokul ve %2'sinin ise ilkököl eğitim seviyesine sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların ebeveyn eğitim durumlarına ilişkin dağılımlarında da %53,3'ünün annesi ilkököl mezunu iken bu oran babalar da %43,2'dir. Katılımcıların annelerinin %14,9'u lise, %12'si ortaokul, %5,1'i üniversite ve üzeri ile son olarak %14,7'sinin ise okula hiç gitmediği bulunmuştur. Katılımcıların babalarının ise %22,6'sının lise, %13,9'unun üniversite ve üzeri, %15,2'si ortaokul ve %5,2'si ise okula hiç gitmediği bulunmuştur. Katılımcıların çocukluk döneminde aile tiplerine ilişkin bulgularda ise %70,7'sinin çekirdek aileye, %28'inin geniş aileye ve %1,3'ünün ise boşanmış aileye sahip olduğu bulunmuştur. Katılımcıların çocukluk döneminde aile aylık gelirlerine ilişkin dağılımlarında ise %68,2'sinin orta, %20,1'inin düşük ve %11,7'sinin de yüksek aylık gelire sahip olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların anne çalışma durumlarına ilişkin dağılımlarında da %80,7'sinin annesinin çalışmadığı ve ev hanımı olduğu görülürken %19,3'ünün ise annelerinin çalıştığı ya da emekli olduğu bulunmuştur. Son olarak katılımcıların ebeveyn evlilik türlerine ilişkin dağılımlarında ise %73,9'unun ebeveynleri görücü usulü ya da tanıştırılma şeklinde evlenirken %26,1'inin ise evlilik öncesi flört durumlarından sonra evlendikleri bulunmuştur.

Tablo 4. 2 Katılımcıların yaşlarına ilişkin bilgiler

Değişken	En Düşük	En Yüksek	X	ss
Yaş	19,0	64,0	34,95	7,92

Tablo 2 incelendiğinde araştırmada yer alan katılımcıların yaşlarına dair bilgiler sunulmaktadır. Katılımcıların en küçüğü 19 yaşındayken en büyüğü ise 64 yaşında olduğu bulunmuştur. Aynı zamanda katılımcıların yaş ortalaması 34,95 standart sapması da 7,92 olduğu tespit edilmiştir.

4.2. Araştırma Değişkenlerinin Normallik ve Tanımlayıcı Analizleri

Tablo 4. 3 Çocukluk çağı travmatik yaşantılar, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ölçeklerine ait normallik analizi ve tanımlayıcı değerler

Değişkenler	Ort.	Std. Spm.	Çarpıklık	Basıklık
1. Evlilik Doyumu	26,91	5,37	1,162	,689
2. Çocukluk Çağı Travmaları Genel	59,10	7,54	1,070	1,507
Duygusal İstismar	11,45	2,02	-,199	1,464
Fiziksel İstismar	13,12	2,41	-,469	,706
Fiziksel İhmal	12,07	2,28	-,323	1,320
Duygusal İhmal	7,05	2,96	1,466	,116
Cinsel İstismar	11,99	2,25	,890	1,284
3. Psikolojik Dayanıklılık Genel	100,64	6,71	,941	1,002
Yapısal Stil	12,64	2,28	,190	,780
Gelecek Algısı	12,15	1,56	,288	1,379
Aile Uyumu	18,64	2,74	-,423	,058
Kendilik Algısı	18,63	2,22	,546	,941
Sosyal Yeterlilik	19,26	2,52	,410	,271
Sosyal Kaynaklar	19,30	2,70	,586	1,422

Tablo 3 incelendiğinde araştırmada kullanılan ölçeklerin normallik değerleri altında çarpıklık ve basıklık değerleri görölmektedir. Tablo incelendiğinde kullanılan ölçeklerin uluslararası düzeyde kabul görmüş değerlere sahip olduğu tespit edilmiştir (+2, -2). Bu bağlamda araştırmada ilgili analizler yapılırken normal test kriterlerinden yararlanılmıştır. Tüm analizler %95 güven aralığında, 0.05 anlamlılık düzleminde incelenmiştir.

4.3. Ölçeklere Ait Güvenirlik Analizi

Tablo 4. 4 Çocukluk çağı travmatik yaşantılar, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ölçeklerine ait güvenirlik sonuçları

Değişkenler	Cronbach's Alpha	Madde Sayısı
1. Evlilik Doyumu	,814	10
2. Çocukluk Çağı Travmaları Genel	,721	28
Duygusal İstismar	,709	5
Fiziksel İstismar	,769	5
Fiziksel İhmal	,724	5
Duygusal İhmal	,704	5
Cinsel İstismar	,711	5
3. Psikolojik Dayanıklılık Genel	,784	33
Yapısal Stil	,809	4
Gelecek Algısı	,741	4
Aile Uyumu	,736	6
Kendilik Algısı	,874	6
Sosyal Yeterlilik	,801	6
Sosyal Kaynaklar	,793	7

Tablo 4 incelendiğinde araştırmada yer verilen ölçeklere ait iç tutarlılık (Cronbach's Alpha) oranları görölmektedir. Tablo incelendiğinde ilgili ölçeklere ait iç tutarlılık değerlerinin uluslararası düzlemde kabul görmüş .70 oranının üzerinde yer aldığı ve bu sebeple ölçeklerin güvenilir olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

4.4. Korelasyon ve Regresyon Analizleri

Tablo 4. 5 Katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile alt boyutları arasındaki ilişki

Değişkenler ve Alt Boyutları (N=386)	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1. Evlilik Doyumu	1													
2. Çocukluk Çağı Travmaları Genel	-,345*	1												
3. Duygusal İstismar	-,125*	,314*	1											
4. Fiziksel İstismar	-,425*	-,247*	,125*	1										
5. Fiziksel İhmal	-,265*	,195*	,177	,236*	1									
6. Duygusal İhmal	-,425*	,242*	-,147	,425*	-,414*	1								
7. Cinsel İstismar	,325	,341*	,184**	-,422**	,425*	,431*	1							
8. Psikolojik Dayanıklılık Genel	,236*	-,142*	-,364*	-,124*	-,201*	-,102*	-,111	1						
9. Yapısal Stil	,414**	-,124	,475	,341	,195	,109	,247	,693*	1					
10. Gelecek Algısı	-,341	,236	,764	,142	-,099	,099	-,168	,433*	,652**	1				
11. Aile Uyumu	,214*	-,274*	-,314*	-,231*	-,162*	-,142**	,123	,425**	,753*	,563*	1			
12. Kendilik Algısı	-,421	-,281**	-,347*	-,234*	-,231*	-,162**	,241	,542*	,425*	,458*	,635*	1		
13. Sosyal Yeterlilik	,241*	-,117*	-,236*	,142	-,174*	-,178	,109	,863*	,364**	,625*	,458*	,693*	1	
14. Sosyal Kaynaklar	,267*	,264	,142	,098	,231	-,159	,094	,485**	,456**	,478*	,374**	,471*	,334*	1

** : 0.01; * : 0.05

Tablo 5'te yapılan korelasyon analizi sonuçlarına göre şu sonuçlara ulaşılmıştır;

•Evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmaları arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,354$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe çocukluk çağı travmatik düşüncelerin azaldığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile duygusal istismar arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,125$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe duygusal istismarın azaldığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile fiziksel istismar arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,265$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe fiziksel istismarın azaldığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile duygusal ihmal arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,425$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe duygusal ihmalin azaldığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir ($r=,236$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın arttığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile yapısal stil arasında orta güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir ($r=,414$; $p<0,01$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe psikolojik yapısal stilin arttığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile aile uyumu arasında düşük güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir ($r=,214$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe aile uyumunun arttığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile sosyal yeterlilik arasında düşük güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir ($r=,241$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe sosyal yeterliliğin arttığı bulunmuştur.

•Evlilik doyumu ile sosyal kaynaklar arasında düşük güçlü doğrusal ilişki tespit edilmiştir ($r=,267$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda evlilik doyumu yükseldikçe sosyal kaynakların arttığı bulunmuştur.

•Çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,142$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda çocukluk çağı travmatik düşünceler yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın düştüğü bulunmuştur.

•Çocukluk çağı travmaları ile aile uyumu arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,274$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda çocukluk çağı travmatik düşünceler yükseldikçe aile uyumunun düştüğü bulunmuştur.

•Çocukluk çağı travmaları ile kendilik algısı arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,281$; $p<0,01$). Araştırmaya katılan katılımcılarda çocukluk çağı travmatik düşünceler yükseldikçe kendilik algısının düştüğü bulunmuştur.

•Çocukluk çağı travmaları ile sosyal yeterlilik arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,117$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda çocukluk çağı travmatik düşünceler yükseldikçe sosyal yeterliliklerinin düştüğü bulunmuştur.

•Duygusal istismar ile psikolojik dayanaklılık arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,364$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal istismar yükseldikçe psikolojik dayanaklılığın düştüğü bulunmuştur.

•Duygusal istismar ile aile uyumu arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,314$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal istismar yükseldikçe aile uyumunun düştüğü bulunmuştur.

•Duygusal istismar ile kendilik algısı arasında orta güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,347$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal istismar yükseldikçe kendilik algısının düştüğü bulunmuştur.

•Duygusal istismar ile sosyal yeterlilik arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,236$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal istismar yükseldikçe sosyal yeterliliklerinin düştüğü bulunmuştur.

•Fiziksel istismar ile psikolojik dayanaklılık arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,124$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel istismar yükseldikçe psikolojik dayanaklılığın düştüğü bulunmuştur.

•Fiziksel istismar ile aile uyumu arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,231$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel istismar yükseldikçe aile uyumunun düştüğü bulunmuştur.

•Fiziksel istismar ile kendilik algısı arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,234$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel istismar yükseldikçe kendilik algısının düştüğü bulunmuştur.

•Fiziksel ihmal ile psikolojik dayanaklılık arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,201$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel ihmal yükseldikçe psikolojik dayanaklılığın düştüğü bulunmuştur.

• Fiziksel ihmal ile aile uyumu arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,162$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel ihmal yükseldikçe aile uyumunun düştüğü bulunmuştur.

• Fiziksel ihmal ile kendilik algısı arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,231$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda fiziksel ihmal yükseldikçe kendilik algısının düştüğü bulunmuştur.

• Duygusal ihmal ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,102$; $p<0,05$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal ihmal yükseldikçe psikolojik dayanıklılığın düştüğü bulunmuştur.

• Duygusal ihmal ile aile uyumu arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,142$; $p<0,01$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal ihmal yükseldikçe aile uyumunun düştüğü bulunmuştur.

• Duygusal ihmal ile kendilik algısı arasında düşük güçlü negatif ilişki tespit edilmiştir ($r=-,162$; $p<0,01$). Araştırmaya katılan katılımcılarda duygusal ihmal yükseldikçe kendilik algısının düştüğü bulunmuştur.

Tablo 4. 6 Katılımcılarda psikolojik dayanıklılık ve alt boyutları ile çocukluk çağı travmatik yaşantıları arasındaki ilişki

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar		Standardize Katsayılar		
Bağımsız Değişken	B	Std Hata	Beta	t değeri	p
Sabit	58,850	6,015		5,785	,000
Yapısal Stil	,065	,179	,020	,362	,718
Gelecek Algısı	,343	,262	,071	1,307	,192
Aile Uyumu	-,228	,146	-,083	-4,569	,004
Kendilik Algısı	,055	,185	,016	3,297	,027
Sosyal Yeterlilik	-,088	,159	-,030	-2,557	,040
Sosyal Kaynaklar	,011	,151	,004	,070	,944
R=,520	R ² =0,417;		Düzeltilmiş R ² =0,401		
F=4,872	p<0,05		Bağımlı değişken = Çocukluk Çağı Travmaları		

Tablo 6 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların psikolojik dayanıklılık ve alt boyutlarının çocukluk çağı travmaları üzerindeki etkisi ortaya koyan çoklu

regresyon analizine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde psikolojik dayanıklılık ve alt boyutlarının çocukluk çağı travmalarını bağımsız değişkenler olarak %40,1'ini açıkladığı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde aile uyumu ($p=0,004<0,05$), kendilik algısı ($p=0,027<0,05$) ve sosyal yeterlilik ($p=0,040<0,05$) çocukluk çağı travmalarını istatistiki olarak yordadıkları bulunmuştur.

Tablo 4. 7 Katılımcılarda evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmatik yaşantıları arasındaki ilişki

Model	Standardize Edilmemiş Katsayılar	Standardize Katsayılar	t değeri	P
Bağımsız Değişken	B	Std Hata	Beta	
Evlilik Doyumu	1,217	,421	,571	6,631 ,024
R=,624	R ² =0,522	Düzeltilmiş R ² =0,509		
F=4,217	p<0,05	Bağımlı değişken = Çocukluk Çağı Travmaları		

Tablo 7 incelendiğinde araştırmaya katılan katılımcıların evlilik doyumlarının çocukluk çağı travmaları üzerindeki etkisi ortaya koyan basit regresyon analizine yer verilmiştir. Tablo incelendiğinde evlilik doyumunun çocukluk çağı travmalarını bağımsız değişkenler olarak %50,9'unu açıkladığı bulunmuştur. Tablo incelendiğinde evlilik doyumu ($p=0,024<0,05$) çocukluk çağı travmalarını istatistiki olarak yordadığı bulunmuştur.

4.5. Gruplar Arası Karşılaştırma Analizleri

Tablo 4. 8 Cinsiyete göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile ait boyutları arasındaki ilişki

	Cinsiyet	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik Doymu	Kadın	307	27,26	5,36	2,153	0,041
	Erkek	61	25,16	5,09		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Kadın	307	59,23	7,77	1,425	0,058
	Erkek	61	58,45	6,28		
Duygusal İstismar	Kadın	307	11,60	2,03	2,967	0,019
	Erkek	61	11,47	1,96		
Fiziksel İstismar	Kadın	307	13,18	2,38	0,654	0,411
	Erkek	61	12,83	2,53		
Fiziksel İhmal	Kadın	307	12,02	2,29	0,341	0,782
	Erkek	61	12,34	2,19		
Duygusal İhmal	Kadın	307	6,16	3,08	3,341	0,009
	Erkek	61	7,49	2,17		
Cinsel İstismar	Kadın	307	11,97	2,33	1,012	0,214
	Erkek	61	11,77	1,77		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Kadın	307	99,90	6,76	2,193	0,040
	Erkek	61	100,36	6,34		
Yapısal Stil	Kadın	307	12,68	2,28	0,417	0,514
	Erkek	61	12,47	2,33		
Gelecek Algısı	Kadın	307	12,18	1,59	1,982	0,050
	Erkek	61	12,00	1,41		
Aile Uyumu	Kadın	307	18,64	2,75	0,641	0,419
	Erkek	61	18,63	2,68		
Kendilik Algısı	Kadın	307	18,74	2,22	0,230	0,869
	Erkek	61	18,08	2,20		
Sosyal Yeterlilik	Kadın	307	19,31	2,57	0,036	0,994
	Erkek	61	19,01	2,26		
Sosyal Kaynaklar	Kadın	307	19,33	2,62	0,485	0,492
	Erkek	61	19,14	3,11		

Cinsiyet değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 8’de gösterilmiştir. Tabloya göre evlilik doyumu ($t=2,153$;

$p<0,05$), duygusal istismar ($t=2,967$; $p<0,05$), duygusal ihmal ($t=3,341$; $p<0,05$), psikolojik dayanıklılık ($t=2,193$; $p<0,05$) ve gelecek algısı ($t=1,982$; $p<0,05$) cinsiyet üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Cinsiyet değişkenine göre anlamlı çıkan gruplar içinde hangi düzeylerin farklılık oluşturduğu incelendiğinde ise; kadınlarda evlilik doyumu, çocukluk çağı travmaları, duygusal istismar ve gelecek algısı puan ortalamaları erkek bireylerden yüksek bulunmuştur. Bunun yanında erkeklerin ise; psikolojik dayanıklılık ve duygusal ihmal puanları ortalamaları da kadın katılımcılardan yüksektir.

Tablo 4. 9 Anne çalışma durumuna göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumları ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Anne Çalışma	N	Ort.	Std. Sapma	t	P
Evlilik Doymu	Ev Hanımı	297	27,08	5,51	4,231	0,008
	Çalışan-Emekli	71	26,21	4,70		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Ev Hanımı	297	58,86	7,27	,841	0,417
	Çalışan-Emekli	71	60,09	8,57		
Duygusal İstismar	Ev Hanımı	297	11,42	2,06	0,618	0,615
	Çalışan-Emekli	71	11,54	1,84		
Fiziksel İstismar	Ev Hanımı	297	13,01	2,40	0,734	0,502
	Çalışan-Emekli	71	13,61	2,38		
Fiziksel İhmal	Ev Hanımı	297	11,93	2,33	,719	0,511
	Çalışan-Emekli	71	12,64	1,95		
Duygusal İhmal	Ev Hanımı	297	7,18	2,92	,921	0,374
	Çalışan-Emekli	71	6,50	3,06		
Cinsel İstismar	Ev Hanımı	297	11,84	2,19	0,729	0,501
	Çalışan-Emekli	71	12,33	2,46		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Ev Hanımı	297	100,70	6,58	,941	0,368
	Çalışan-Emekli	71	100,42	7,27		
Yapısal Stil	Ev Hanımı	297	12,59	2,32	0,778	0,524
	Çalışan-Emekli	71	12,85	2,13		
Gelecek Algısı	Ev Hanımı	297	12,22	1,53	0,801	0,437
	Çalışan-Emekli	71	11,87	1,65		
Aile Uyumu	Ev Hanımı	297	18,73	2,76	2,102	0,049
	Çalışan-Emekli	71	18,26	2,64		

Kendilik Algısı	Ev Hanımı	297	18,60	2,15	0,668	0,601
	Çalışan-Emekli	71	18,73	2,52		
Sosyal Yeterlilik	Ev Hanımı	297	19,30	2,51	1,017	0,284
	Çalışan-Emekli	71	19,09	2,61		
Sosyal Kaynaklar	Ev Hanımı	297	19,23	2,76	,840	0,465
	Çalışan-Emekli	71	19,59	2,43		

Anne çalışma durumu değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 9’da gösterilmiştir. Tabloya göre evlilik doyumu ($t=4,231$; $p<0,05$) ve aile uyumu ($t=2,102$; $p<0,05$) anne çalışma durumu üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Anne çalışma durumu değişkenine göre anlamlı çıkan gruplar içinde hangi düzeylerin farklılık oluşturduğu incelendiğinde ise; annesi çalışmayan (ev hanımı) katılımcılarda evlilik doyumu ve aile uyumu puan ortalamaları annesi çalışan ya da emekli bireylerden yüksek bulunmuştur.

Tablo 4. 10 Ebeveyn evlilik modeline göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Ebeveyn Evlilik Türü	N	Ort.	Std. Sapma	t	p
Evlilik Doymu	Gör. Usulü/Tan.	272	27,16	5,57	1,583	,115
	Flört	96	26,22	4,72		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Gör. Usulü/Tan.	272	58,80	7,43	-1,245	,215
	Flört	96	59,94	7,83		
Duygusal İstismar	Gör. Usulü/Tan.	272	11,51	1,97	-3,319	,010
	Flört	96	11,43	2,16		
Fiziksel İstismar	Gör. Usulü/Tan.	272	12,98	2,49	-2,025	,044
	Flört	96	13,52	2,10		
Fiziksel İhmal	Gör. Usulü/Tan.	272	11,94	2,38	-2,124	,035
	Flört	96	12,45	1,91		
Duygusal İhmal	Gör. Usulü/Tan.	272	7,12	2,90	,731	,466
	Flört	96	6,85	3,13		
Cinsel İstismar	Gör. Usulü/Tan.	272	11,92	2,26	-,238	,812
	Flört	96	11,98	2,21		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Gör. Usulü/Tan.	272	100,52	6,96	-,626	,532
	Flört	96	100,98	5,96		
Yapısal Stil	Gör. Usulü/Tan.	272	12,61	2,44	-,593	,554
	Flört	96	12,75	1,79		
Gelecek Algısı	Gör. Usulü/Tan.	272	12,16	1,52	,226	,821
	Flört	96	12,12	1,68		
Aile Uyumu	Gör. Usulü/Tan.	272	18,70	2,80	,794	,428
	Flört	96	18,45	2,56		
Kendilik Algısı	Gör. Usulü/Tan.	272	18,69	2,28	,993	,322
	Flört	96	18,44	2,06		
Sosyal Yeterlilik	Gör. Usulü/Tan.	272	19,33	2,58	,857	,393
	Flört	96	19,08	2,37		
Sosyal Kaynaklar	Gör. Usulü/Tan.	272	19,01	2,72	-1,668	,094
	Flört	96	20,12	2,49		

Ebeveyn evlilik türü değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 10'da gösterilmiştir. Tabloya göre duygusal istismar

($t=-3,319$; $p<0,05$), fiziksel istismar ($t=-2,025$; $p<0,05$) ve fiziksel ihmal ($t=-2,124$; $p<0,05$) ebeveyn evlilik türü üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Ebeveyn evlilik türü değişkenine göre anlamlı çıkan gruplar içinde hangi düzeylerin farklılık oluşturduğu incelendiğinde ise; anne ve babası görücü usulü ile evlenen bireylerin duygusal istismar puan ortalamaları anne babası evlenmeden önce flört eden bireylerden yüksek bulunmuştur. Bunun yanında anne babası evlenmeden önce flört dönemi yaşayan bireylerin fiziksel istismar ve fiziksel ihmal puan ortalamaları da anne ve babası görücü usulü ile evlenen bireylerden yüksektir.

Tablo 4. 11 Eğitim düzeyine göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumları ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	F Değeri	P Değeri
Evlilik Doyumu	İlkokul	8	27,37	3,66	1,409	,230
	Ortaokul	11	26,72	6,34		
	Lise	71	28,21	6,52		
	Üniversite	228	26,67	5,06		
	Lisansüstü	50	26,18	4,80		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	İlkokul	8	63,50	9,16	2,674	,032
	Ortaokul	11	63,72	14,63		
	Lise	71	57,53	7,90		
	Üniversite	228	59,35	7,19		
	Lisansüstü	50	58,48	5,40		
Duygusal İstismar	İlkokul	8	12,25	5,31	1,404	,232
	Ortaokul	11	12,36	2,01		
	Lise	71	11,43	2,06		
	Üniversite	228	11,47	1,84		
	Lisansüstü	50	11,04	1,85		
Fiziksel İstismar	İlkokul	8	13,75	1,03	3,015	,018
	Ortaokul	11	12,54	1,75		
	Lise	71	12,49	2,92		
	Üniversite	228	13,15	2,28		
	Lisansüstü	50	13,94	2,23		
Fiziksel İhmal	İlkokul	8	13,37	2,66	1,730	,143
	Ortaokul	11	11,00	2,00		
	Lise	71	11,76	2,46		
	Üniversite	228	12,14	2,35		
	Lisansüstü	50	12,24	1,45		

Duygusal İhmal	İlkokul	8	8,50	2,97	4,361	,002
	Ortaokul	11	10,36	6,03		
	Lise	71	6,94	2,77		
	Üniversite	228	6,96	2,87		
	Lisansüstü	50	6,66	2,21		
Cinsel İstismar	İlkokul	8	12,12	1,55	1,927	,105
	Ortaokul	11	12,63	3,66		
	Lise	71	11,59	2,54		
	Üniversite	228	12,13	2,21		
	Lisansüstü	50	11,38	1,46		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	İlkokul	8	103,00	7,21110	,673	,611
	Ortaokul	11	102,54	11,21		
	Lise	71	100,63	6,72		
	Üniversite	228	100,66	6,46		
	Lisansüstü	50	99,78	6,60		
Yapısal Stil	İlkokul	8	12,25	2,25	,243	,914
	Ortaokul	11	12,18	3,68		
	Lise	71	12,54	2,49		
	Üniversite	228	12,70	2,18		
	Lisansüstü	50	12,70	2,16		
Gelecek Algısı	İlkokul	8	12,25	1,48	,903	,462
	Ortaokul	11	11,54	2,76		
	Lise	71	12,30	1,81		
	Üniversite	228	12,18	1,45		
	Lisansüstü	50	11,92	1,35		
Aile Uyumu	İlkokul	8	19,62	1,18	,949	,436
	Ortaokul	11	19,18	3,18		
	Lise	71	19,01	2,80		
	Üniversite	228	18,53	2,69		
	Lisansüstü	50	18,32	2,93		
Kendilik Algısı	İlkokul	8	18,87	2,03	1,791	,119
	Ortaokul	11	21,18	3,18		
	Lise	71	18,14	2,22		
	Üniversite	228	18,69	2,16		
	Lisansüstü	50	18,46	1,98		
Sosyal Yeterlilik	İlkokul	8	18,75	3,80	2,000	,094
	Ortaokul	11	18,54	2,65		
	Lise	71	19,98	2,87		
	Üniversite	228	19,10	2,29		
	Lisansüstü	50	19,22	2,66		
Sosyal Kaynaklar	İlkokul	8	21,25	4,26	1,987	,091
	Ortaokul	11	19,90	3,70		

Lise	71	18,63	2,74
Üniversite	228	19,44	2,75
Lisansüstü	50	19,16	1,50

Eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 11’de gösterilmiştir. Tabloya göre çocukluk çağı travmaları ($f=2,674$; $p<0,05$), fiziksel istismar ($f=3,015$; $p<0,05$) ve duygusal ihmal ($f=4,361$; $p<0,05$) eğitim düzeyi üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Tablo 11’de yapılan anova analizi sonrasında hangi gruplar arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymak için yapılan post-hoc Tukey testi sonucuna göre;

Çocukluk çağı travmaları için ‘İlkokul’ ile ‘Ortaokul’ seviyeleri aralarında ($p=0,022^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre ilkokul mezunu katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri ortaokul mezunu katılımcılardan yüksektir.

Çocukluk çağı travmaları için ‘Ortaokul’ ile ‘Üniversite’ seviyeleri aralarında ($p=0,048^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre ortaokul mezunu katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri üniversite mezunu katılımcılardan yüksektir. Çocukluk çağı travma düzeyleri eğitim seviyesi düştükçe artmaktadır.

Fiziksel istismar için ‘Lise’ ile ‘Lisansüstü’ seviyeleri aralarında ($p=0,017^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre lise mezunu katılımcıların fiziksel istismar düzeyleri lisansüstü mezunu katılımcılardan yüksektir.

Duygusal ihmal için ‘Ortaokul’ ile ‘İlkokul’ seviyeleri aralarında ($p=0,038^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre ortaokul mezunu katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri ilkokul mezunu katılımcılardan yüksektir.

Duygusal ihmal için ‘Üniversite’ ile ‘İlkokul’ seviyeleri aralarında ($p=0,050^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre üniversite mezunu katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri ilkokul mezunu katılımcılardan yüksektir.

Tablo 4. 12 Anne eğitim düzeyine göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Anne Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	F Değeri	P Değeri
Evlilik Doyumu	Okula Gitmemiş	54	28,62	6,65	2,719	,020
	İlkokul	196	27,00	5,19		
	Ortaokul	44	25,00	4,10		
	Lise	55	27,09	5,56		
	Üniversite	17	25,05	3,47		
	Lisansüstü	2	26,00	,00		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Okula Gitmemiş	54	58,46	8,21	,499	,777
	İlkokul	196	59,05	7,53		
	Ortaokul	44	59,06	5,95		
	Lise	55	60,30	8,20		
	Üniversite	17	57,70	7,67		
	Lisansüstü	2	61,00	,00		
Duygusal İstismar	Okula Gitmemiş	54	11,40	1,81	1,241	,289
	İlkokul	196	11,45	2,22		
	Ortaokul	44	11,75	1,64		
	Lise	55	11,49	1,71		
	Üniversite	17	10,47	1,84		
	Lisansüstü	2	13,00	,00		
Fiziksel İstismar	Okula Gitmemiş	54	12,66	2,32	1,107	,356
	İlkokul	196	13,05	2,55		
	Ortaokul	44	13,47	2,07		
	Lise	55	13,49	2,06		
	Üniversite	17	13,11	2,66		
	Lisansüstü	2	15,00	,00		
Fiziksel İhmal	Okula Gitmemiş	54	11,83	2,68	1,637	,149
	İlkokul	196	11,96	2,25		
	Ortaokul	44	11,93	2,23		
	Lise	55	12,85	1,91		
	Üniversite	17	11,88	2,17		
	Lisansüstü	2	13,00	,00		
Duygusal İhmal	Okula Gitmemiş	54	7,50	3,08	1,409	,220
	İlkokul	196	7,26	2,96		
	Ortaokul	44	6,56	2,52		
	Lise	55	6,41	3,16		
	Üniversite	17	6,76	2,81		
	Lisansüstü	2	5,00	,00		
	Okula Gitmemiş	54	11,59	2,31	1,061	,382

Cinsel İstismar	İlkokul	196	11,83	2,28		
	Ortaokul	44	12,11	1,87		
	Lise	55	12,49	2,25		
	Üniversite	17	12,05	2,58		
	Lisansüstü	2	12,00	,00		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Okula Gitmemiş	54	101,79	7,70		
	İlkokul	196	100,81	6,79		
	Ortaokul	44	100,88	7,17	1,083	,369
	Lise	55	99,45	5,25		
	Üniversite	17	98,47	5,12		
	Lisansüstü	2	99,00	,00		
Yapısal Stil	Okula Gitmemiş	54	12,75	2,51		
	İlkokul	196	12,56	2,45		
	Ortaokul	44	12,36	2,21	,806	,546
	Lise	55	13,05	1,45		
	Üniversite	17	12,88	2,05		
	Lisansüstü	2	11,00	,00		
Gelecek Algısı	Okula Gitmemiş	54	12,50	1,53		
	İlkokul	196	12,19	1,63		
	Ortaokul	44	11,90	1,49	1,155	,331
	Lise	55	12,00	1,49		
	Üniversite	17	11,94	1,24		
	Lisansüstü	2	11,00	,00		
Aile Uyumu	Okula Gitmemiş	54	18,31	2,81		
	İlkokul	196	18,94	2,75		
	Ortaokul	44	18,81	2,57	1,306	,174
	Lise	55	18,03	2,74		
	Üniversite	17	17,35	2,26		
	Lisansüstü	2	21,00	,00		
Kendilik Algısı	Okula Gitmemiş	54	18,88	2,04		
	İlkokul	196	18,65	2,17		
	Ortaokul	44	18,77	2,39	,779	,565
	Lise	55	18,14	2,04		
	Üniversite	17	18,88	3,38		
	Lisansüstü	2	18,00	,00		
Sosyal Yeterlilik	Okula Gitmemiş	54	19,96	2,46		
	İlkokul	196	19,17	2,52		
	Ortaokul	44	19,65	3,01	1,637	,146
	Lise	55	19,09	2,13		
	Üniversite	17	18,05	1,98		
	Lisansüstü	2	16,00	,00		
Sosyal Kaynaklar	Okula Gitmemiş	54	19,37	2,74	,453	,811
	İlkokul	196	19,28	2,86		

Ortaokul	44	19,36	2,54
Lise	55	19,12	2,46
Üniversite	17	19,35	2,02
Lisansüstü	2	22,00	,00

Anne eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 12’de gösterilmiştir. Tabloya göre evlilik doyumu ($f=2,719$; $p<0,05$) anne eğitim düzeyi üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Tablo 12’de yapılan anova analizi sonrasında hangi gruplar arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymak için yapılan post-hoc Tukey testi sonucuna göre;

Evlilik doyumu için ‘Ortaokul’ ile ‘Okula Gitmemiş’ seviyeleri aralarında ($p=0,028^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre annesi ortaokul mezunu katılımcıların evlilik doyumu düzeyleri annesi okula gitmemiş katılımcılardan yüksektir.

Evlilik doyumu için ‘Üniversite’ ile ‘Okula Gitmemiş’ seviyeleri aralarında ($p=0,042^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre annesi üniversite mezunu katılımcıların evlilik doyumu düzeyleri annesi okula gitmemiş katılımcılardan yüksektir. Anne eğitim düzeyi arttıkça evlilik düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.

Tablo 4. 13 Baba eğitim düzeyine göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumları ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Baba Eğitim Düzeyi	N	Ort.	Std. Sapma	F Değeri	P Değeri
Evlilik Doyumu	Okula Gitmemiş	19	27,47	4,28	1,398	,224
	İlkokul	159	27,66	5,69		
	Ortaokul	56	26,10	4,52		
	Lise	83	26,59	6,13		
	Üniversite	47	25,85	3,95		
	Lisansüstü	4	25,50	2,51		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Okula Gitmemiş	19	56,47	6,56	1,998	,054
	İlkokul	159	58,72	7,67		
	Ortaokul	56	59,75	6,94		
	Lise	83	60,90	8,27		
	Üniversite	47	56,93	5,89		
	Lisansüstü	4	65,50	5,74		
Duygusal İstismar	Okula Gitmemiş	19	11,10	2,07	1,053	,387
	İlkokul	159	11,38	2,26		
	Ortaokul	56	11,78	1,79		
	Lise	83	11,65	1,81		
	Üniversite	47	11,02	1,71		
	Lisansüstü	4	11,75	1,50		
Fiziksel İstismar	Okula Gitmemiş	19	11,68	2,53	1,427	,214
	İlkokul	159	12,94	2,46		
	Ortaokul	56	13,28	2,18		
	Lise	83	13,59	2,30		
	Üniversite	47	13,21	2,47		
	Lisansüstü	4	14,25	,95		
Fiziksel İhmal	Okula Gitmemiş	19	11,52	2,61	1,609	,157
	İlkokul	159	11,86	2,45		
	Ortaokul	56	12,55	2,27		
	Lise	83	12,37	1,93		
	Üniversite	47	11,82	2,10		
	Lisansüstü	4	13,25	,50		
Duygusal İhmal	Okula Gitmemiş	19	8,21	2,61	1,735	,174
	İlkokul	159	7,23	2,69		
	Ortaokul	56	6,50	2,96		
	Lise	83	7,31	3,72		
	Üniversite	47	6,00	1,78		
	Lisansüstü	4	8,75	4,78		
	Okula Gitmemiş	19	10,6842	1,88717	1,877	,097

Cinsel İstismar	İlkokul	159	11,80	2,56		
	Ortaokul	56	12,37	2,17		
	Lise	83	12,32	1,77		
	Üniversite	47	11,59	1,52		
	Lisansüstü	4	13,50	4,43		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Okula Gitmemiş	19	104,47	9,82		
	İlkokul	159	100,76	6,57		
	Ortaokul	56	99,55	5,90	1,827	,107
	Lise	83	100,73	7,30		
	Üniversite	47	100,12	5,22		
	Lisansüstü	4	97,25	2,06		
Yapısal Stil	Okula Gitmemiş	19	13,94	2,04		
	İlkokul	159	12,44	2,36		
	Ortaokul	56	12,21	2,12	1,189	,364
	Lise	83	13,21	2,33		
	Üniversite	47	12,31	1,93		
	Lisansüstü	4	12,50	1,91		
Gelecek Algısı	Okula Gitmemiş	19	12,84	1,80		
	İlkokul	159	12,16	1,60		
	Ortaokul	56	12,28	1,63	1,427	,214
	Lise	83	12,12	1,50		
	Üniversite	47	11,80	1,36		
	Lisansüstü	4	11,50	,57		
Aile Uyumlu	Okula Gitmemiş	19	18,15	3,56		
	İlkokul	159	18,67	2,64		
	Ortaokul	56	18,58	2,76	,591	,707
	Lise	83	18,45	2,99		
	Üniversite	47	19,17	2,05		
	Lisansüstü	4	18,00	4,24		
Kendilik Algısı	Okula Gitmemiş	19	19,47	2,11		
	İlkokul	159	18,59	2,28		
	Ortaokul	56	18,55	1,91	,650	,662
	Lise	83	18,66	2,18		
	Üniversite	47	18,53	2,57		
	Lisansüstü	4	18,00	,81		
Sosyal Yeterlilik	Okula Gitmemiş	19	19,68	1,73		
	İlkokul	159	19,49	2,78		
	Ortaokul	56	19,14	2,05	1,958	,084
	Lise	83	19,25	2,62		
	Üniversite	47	18,74	2,12		
	Lisansüstü	4	16,25	1,25		
Sosyal Kaynaklar	Okula Gitmemiş	19	20,36	3,75		
	İlkokul	159	19,38	2,77	1,643	,148

Ortaokul	56	18,76	2,60
Lise	83	19,02	2,65
Üniversite	47	19,55	2,01
Lisansüstü	4	21,00	2,70

Baba eğitim düzeyi değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında baba eğitim düzeyi ile aralarında istatistiksel anlamlılık tespit edilememiştir ($p>.05$).

Tablo 4. 14 Çocukluk döneminde aile gelirine göre katılımcıların çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumları ile alt boyutları arasındaki ilişki

	Aile Geliri	N	x	Ss	F	P
Evlilik Doyumu	Düşük	74	27,39	5,93	4,535	,011
	Orta	251	26,87	5,33		
	Yüksek	43	26,34	4,55		
Çocukluk Çağı Travmaları Genel	Düşük	74	60,13	11,24	3,287	,038
	Orta	251	58,44	6,36		
	Yüksek	43	61,16	5,22		
Duygusal İstismar	Düşük	74	11,36	2,05	2,661	,071
	Orta	251	11,36	2,06		
	Yüksek	43	12,11	1,54		
Fiziksel İstismar	Düşük	74	12,62	2,37	2,747	,065
	Orta	251	13,18	2,41		
	Yüksek	43	13,65	2,36		
Fiziksel İhmal	Düşük	74	12,27	2,73	1,367	,256
	Orta	251	11,94	2,10		
	Yüksek	43	12,48	2,41		
Duygusal İhmal	Düşük	74	8,41	4,21	10,392	,000
	Orta	251	6,72	2,46		
	Yüksek	43	6,60	2,38		
Cinsel İstismar	Düşük	74	11,62	2,95	4,507	,012
	Orta	251	11,88	2,00		
	Yüksek	43	12,86	2,04		
Psikolojik Dayanıklılık Genel	Düşük	74	101,40	7,57	,631	,533
	Orta	251	100,50	6,65		
	Yüksek	43	100,18	5,35		
Yapısal Stil	Düşük	74	12,95	2,27	,881	,415
	Orta	251	12,55	2,31		

	Yüksek	43	12,62	2,13		
Gelecek Algısı	Düşük	74	12,54	1,68		
	Orta	251	12,09	1,55	2,126	,123
	Yüksek	43	11,88	1,31		
Aile Uyumu	Düşük	74	18,24	2,81		
	Orta	251	18,64	2,69	2,132	,120
	Yüksek	43	19,32	2,81		
Kendilik Algısı	Düşük	74	19,05	2,23		
	Orta	251	18,62	2,26	,505	,514
	Yüksek	43	17,93	1,81		
Sosyal Yeterlilik	Düşük	74	19,13	3,13		
	Orta	251	19,25	2,40	,436	,647
	Yüksek	43	19,58	2,04		
Sosyal Kaynaklar	Düşük	74	19,47	3,03		
	Orta	251	19,33	2,59	,794	,453
	Yüksek	43	18,83	2,75		

Çocukluk döneminde aile ekonomik gelir değişkenine göre katılımcılarda çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu üzerindeki etkisine bakıldığında yapılan analiz tablo 13'te gösterilmiştir. Tabloya göre evlilik doyumu ($f=4,535$; $p<0,05$), çocukluk çağı travmaları ($f=3,287$; $p<0,05$), duygusal ihmal ($f=10,392$; $p<0,05$) ve cinsel istismar ($f=4,507$; $p<0,05$) çocukluk döneminde aile ekonomik gelir düzeyi üzerinde istatistiksel anlamlılık oluşturduğu bulunmuştur.

Tablo 14'te yapılan anova analizi sonrasında hangi gruplar arasında anlamlı ilişki olduğunu ortaya koymak için yapılan post-hoc Tukey testi sonucuna göre;

Evlilik doyumu için 'Yüksek' ile 'Düşük' seviyeler aralarında ($p=0,14^*$; $p<0,05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi yüksek katılımcıların evlilik doyumu düzeyleri aile ekonomik düzeyi düşük katılımcılardan yüksektir.

Evlilik doyumu için 'Orta' ile 'Düşük' seviyeler aralarında ($p=0,27^*$; $p<0,05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi orta katılımcıların evlilik doyumu düzeyleri aile ekonomik düzeyi düşük katılımcılardan yüksektir. Ekonomik düzey yükseldikçe evlilik doyumu da yükselmektedir.

Çocukluk çağı travmaları için 'Orta' ile 'Düşük' seviyeler aralarında ($p=0,33^*$; $p<0,05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi orta

katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri aile ekonomik düzeyi düşük katılımcılardan yüksektir.

Duygusal ihmal için 'Düşük' ile 'Orta' seviyeler arasında ($p=0,04^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi düşük katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri aile ekonomik düzeyi orta katılımcılardan yüksektir.

Duygusal ihmal için 'Düşük' ile 'Yüksek' seviyeler arasında ($p=0,11^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi düşük katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri aile ekonomik düzeyi yüksek katılımcılardan yüksektir. Ekonomik düzey düştükçe duygusal ihmal yükselmektedir.

Cinsel istismar için 'Orta' ile 'Yüksek' seviyeler arasında ($p=0,40^*$; $p<.05$) istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Bulguya göre aile ekonomik düzeyi orta katılımcıların cinsel istismar düzeyleri aile ekonomik düzeyi yüksek katılımcılardan yüksektir.

TARTIŞMA

Bu araştırmada evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık ile evlilik doyumu arasındaki etkililiğin ortaya konulması amaçlanmıştır. Aynı zamanda bu çalışmayla bireyin çocukluk çağı travmatik yaşantılarının kötüye kullanım (cinsel,fiziksel,duygusal,duyusal) ve ihmalin psikolojik sağlık ve evlilik doyumu belirtileri üzerindeki etkisini incelenmiştir.

Araştırma bulguları incelendiğinde evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmaları arasında orta güçlü negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bunun yanında evlilik doyumu ile çocukluk çağı alt boyutlarından duygusal istismar, fiziksel istismar ve duygusal ihmal arasında da istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli bireylerde evlilik doyumu arttıkça çocukluk çağı travmalarının azaldığı tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara Ekşi (2021) tarafından yapılan çocukluk çağında yaşanan travma yaşantılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü araştırmasında da ulaşılmıştır. Çalışmada evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmaları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Wolynn'nin (2020) teorik çıkarımları ile bu çalışmanın bulguları örtüşmektedir. Bir kişinin ailesinde olumsuz davranışlara maruz kalması, bu davranışları kendi hayatında da devam ettirme olasılığı yüksektir (Wolynn, 2020). Herman (2019) da istismar sonrasında kişilerin bağımsızlık, başkalarıyla yakınlığı tesis etme, öz bakım, kavrama, hafıza, kimlik ve istikrarlı ilişkiler yürütme konularında zorluk yaşadıklarını dile getirmektedir (Herman, 2019). Bu da istismar-ihmal yaşantısı olan kişilerin neden doyum verici evlilik yaşayamadıklarını göstermektedir. Bu kişiler, ailelerinden sağlıklı bir ilişkinin nasıl yürütüldüğünü öğrenemiyor veya kendi ailelerine benzer sağlıklı bir eş seçiyorlar. Böylelikle de istedikleri doyum verici ilişkiyi yaşayamıyorlar. DiFrancesco-Simeone ve arkadaşları (2017) da ilişkilerin olumsuz gitmesinin altında gizli bir çatışma geçmişi bulunduğunu düşünmektedir. Wang ve arkadaşları (2018) da yaptıkları araştırmada, çocuklukta yaşanan duygusal istismarın, evlilik memnuniyetine olan etkileri incelenmiştir. 312 kişiden alınan sonuçlara göre duygusal kötü muamele, evlilik memnuniyetini olumsuz etkilemektedir (Wang vd., 2018). Sadece duygusal kötü muamele değil, diğer travma türlerinin de evliliğe birçok olumsuz etkisi olabilmektedir. Whisman (2006) da bunu kanıtlamak amacıyla, yedi çocukluk travmasının evliliğe etkisini incelemiştir. Fiziksel istismar, tecavüz, ciddi fiziksel saldırı veya saldırı yaşayan bireylerin evliliklerinde daha fazla bozulma

olabileceği saptanmıştır. Bunun yanı sıra çocuklukta tecavüz veya cinsel taciz yaşantısı olan kişilerin evlilik memnuniyetleri daha düşük sonuçlar vermiştir (Whisman, 2006). Çalışmalarla tutarlı olarak, yazarın araştırmasında kullanılan ACE Ölçeği de kötüye kullanım, duygusal ve cinsel istismar, şiddet ve ihmal gibi çocukluk çağı travmatik yaşantılarını kapsamaktadır (Gündüz vd., 2018). Yapılan başka bir çalışmada evlilik memnuniyetsizliği ile çocukluk çağı travmaları arasında anlamlı ilişki bulunmuştur (Nguyen vd., 2017). Benzer biçimde Altıparmak (2020) tarafından yapılan evli bireylerin çocukluk çağı travmaları ve bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmasında da çocukluk çağı travmatik yaşantılar ile evlilik doyumu arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Tozan (2019) tarafından yapılan başka bir araştırmada da çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumu ve evlilik doyumuna etkisi incelenmiş araştırma sonucunda çocukluk döneminde travmatik olaylara maruz kalmış katılımcıların evlilik doyumlarının da sekteye uğradığı tespit edilmiştir. Ülkemizde Muşdal Çelebi (2019) tarafından yapılan çocukluk çağı travmatik yaşantıları, yetişkin bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi araştırmasında da evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmatik yaşantılar arasında negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Tekin (2017) tarafından yapılan Adölesan gebelerde çocukluk çağı istismarı, duygu düzenleme ve evlilik doyumu araştırmasında adölesan dönemde bulunan kadınlarda evlilik doyumu ile çocukluk çağı travmaları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yapılan regresyon analizi sonuçları da ilgili bulguyu destekler niteliktedir. Araştırma kapsamında ulaşılan bulgu ilgili literatür ile uyumlu ve tutarlı çıkmıştır.

Araştırmada ulaşılan bir başka bulgu incelendiğinde evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü doğrusal ilişki bulunmuştur. Bunun yanında evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından yapısal stil, aile uyumu, sosyal yeterlilik ve sosyal kaynaklar arasında da istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli bireylerde evlilik doyumu arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeylerinin yükseldiği tespit edilmiştir. Benzer sonuçlara Köseoğlu (2021) tarafından yapılan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi araştırmasında da evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında doğrusal yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı araştırmada evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık alt

boyutlarından aile uyumu ve sosyal yeterlilik düzeyleri arasında da anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Helms ve Buehler (2007) tarafından yapılan evlilik kalitesi ve kişisel refah: bir meta analiz araştırmasında da evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında doğrusal anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Benzer şekilde Öziş (2016) tarafından yapılan evlilik yaşam doyumununun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi araştırmasında da evli bireylerde evlilik doyumu arttıkça psikolojik dayanıklılığın da arttığı bulunmuştur. Bradley ve Hojjat (2017) tarafından yapılan psikolojik dayanıklılık ve evlilik memnuniyeti modeli çalışmasında da evlilik memnuniyeti ile psikolojik dayanıklılık arasında doğrusal yönlü anlamlı ilişki tespit edilmiştir. Bozyel (2019) tarafından yapılan başka bir çalışmada da şiddet görüp görmeme durumuna göre evli kadınların evlilik doyumu ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin karşılaştırılması yapılmıştır. Araştırma sonucunda şiddet görmeyen evli kadınların psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyum düzeyleri şiddet gören evli kadınlardan yüksek bulunmuştur. Tutuş ve Barut (2021) tarafından yapılan evli bireylerde psikolojik dayanıklılık, olumsuz otomatik düşünceler ve evlilik doyumu ilişkisi araştırmasında da evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık arasında doğrusal anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı çalışmada yapısal stil, sosyal yeterlilik ile aile uyumu düzeylerinin katılımcıların evlilik doyumunu arttırdığı tespit edilmiştir. Yurtiçi ve yurtdışı çalışmalar incelendiğinde evlilik doyumu ile psikolojik dayanıklılık kavramlarının bir arada ele alındığı çalışmaların sayısının sınırlı olduğu bulunmuştur. Araştırma da ulaşılan bulgunun literatür ile tutarlı ve uyumlu çıktığı görülmektedir.

Araştırmada ulaşılan bir başka bulgu incelendiğinde çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında düşük güçlü negatif yönlü ilişki bulunmuştur. Bunun yanında çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık alt boyutlarından aile uyumu, kendilik algısı ve sosyal yeterlilik arasında da istatistiksel anlamlılık bulunmuştur. Araştırmaya katılan evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantılar arttıkça psikolojik dayanıklılık düzeylerinin azaldığı bulunmuştur. Benzer sonuçlara Gedik (2021) tarafından yapılan çocukluk çağı travmalarının kişilik örüntüleri üzerindeki etkisinde psikolojik dayanıklılığın aracı rolü çalışmasında da çocukluk döneminde geçirilen travmaların bireylerin psikolojik dayanakları üzerinde anlamlı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Turan (2021) tarafından yapılan başka bir çalışmada da üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma biçimleri arasındaki ilişki incelenmiştir.

Araştırmada çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Yine benzer şekilde Erkek (2021) tarafından yapılan obsesif kompulsif bozuklukta çocukluk çağı travmaları, bağlanma biçimi ve psikolojik dayanıklılığın semptom şiddeti ve semptomatoloji ile ilişkisi araştırmasında da çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Subaş (2021) tarafından yapılan remisyonda bipolar bozukluk hastalarında intihar davranışının çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve duygu düzenleme güçlükleri ile ilişkisi araştırmasında da çocukluk çağı travma yaşantılarıyla psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü ilişki tespit edilmiştir. Yavuz (2021) tarafından yapılan çocukluk çağı travmalarının psikolojik belirtiler ile travma sonrası stres bozukluğu belirtileri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılık ve özyeterliliğin aracı rolü çalışmasında çocukluk çağı travmatik yaşantılar ile psikolojik dayanıklılık arasında olumsuz yönde anlamlı ilişki bulunmuştur. Çakar (2018), çocukluk çağı travmatik yaşantıları ile psikolojik belirtiler arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılığın aracı rolü olduğunu belirlemiştir. Faircloth (2017) tarafından yapılan başka bir araştırmada da çocukluk çağı travmalarında psikolojik dayanıklılığın aracı rolünü incelemiştir. Araştırmada çocukluk çağı olumsuz olayları ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki tespit etmiştir. Topitzes ve arkadaşları (2013) tarafından yapılan araştırmada da çocukluk döneminde geçirilen olumsuz olayların yetişkinlik dönemlerinde psikolojik dayanıklılığı olumsuz yönde etkileyebildiği sonucuna ulaşmıştır. Benzer şekilde Kılıç (2019) tarafından yapılan remisyondaki şizofreni hastalarında çocukluk çağı travmalarının işlevsellik ve yaşam kalitesi üzerine etkisi ve psikolojik dayanıklılığın bu etkideki aracı rolü araştırmasında da çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Kazazoğlu (2019) tarafından yapılan üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisinin incelenmesi araştırmasında da çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılık arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Tekin (2018) tarafından yapılan başka bir araştırmada da beliren yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ve bütünleyici umudun psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırma sonucunda çocukluk çağı travmalarının psikolojik dayanıklılık üzerinde yordayıcı bir etkiye sahip olduğu bulunmuştur. Widom ve arkadaşları (2007), çocukluk çağı travmaları olan bireyleri ergenlik ve genç yetişkinlik dönemlerinde psikolojik dayanıklılık açısından araştırmışlar ve yaklaşık yarısının ergenlik

döneminde; üçte birinin ise genç yetişkinlik döneminde psikolojik olarak dayanıklı kategorisinde değerlendirildiğini ortaya koymuşlardır. Çocukluk çağı travmatik yaşantıların psikolojik dayanıklılık üzerindeki etkisi yapılan regresyon analizi sonucunda da ortaya konulmuştur. İlgili araştırma bulgusunun literatür ile tutarlı ve uyumlu çıktığı görülmüştür.

Evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile arasındaki ilişkide cinsiyete göre anlamlı ilişki bulunmuştur. Analiz sonucunda kadınlarda evlilik doyumu, çocukluk çağı travmaları ve duygusal istismar puan ortalamaları erkek bireylerden yüksek bulunmuştur. Bunun yanında erkeklerin ise; psikolojik dayanıklılık ve duygusal ihmal puanları ortalamaları da kadın katılımcılardan yüksektir. Araştırma bulgusuyla benzer sonuçlara Ekşi (2021) tarafından yapılan çocukluk çağında yaşanan travma yaşantılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü araştırmasında da ulaşılmıştır. Çalışmada kadınlarda evlilik doyumu ve çocukluk çağı travma ortalamaları erkeklerden yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada erkeklerin duygusal ihmal düzeyleri de kadınlardan yüksektir. Herman (2019)a göre kadın bireylerde çocukluk çağı travmaları ve duygusal istismar düzeyleri erkeklerden yüksek bulunurken, erkeklerin duygusal ihmal düzeyleri de kadınlardan yüksek bulunmuştur. Wang ve arkadaşları (2018) da yaptıkları araştırmada, çocuklukta yaşanan duygusal istismarın, evlilik memnuniyetine olan etkileri incelenmiştir. 312 kişiden alınan sonuçlara göre kadınlarda evlilik doyumu, çocukluk çağı travmaları ve duygusal istismar düzeyleri erkeklerden yüksek bulunmuştur. Kadınlarda çocukluk çağı travmaları ve evlilik doyumunun yüksek olduğunu gösteren çalışmaların sayısının bir hayli fazla olduğu tespit edilmiştir (Nguyen vd., 2017; Altıparmak, 2020; Tozan, 2019; Tekin, 2017). Köseoğlu (2021) tarafından yapılan evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının evlilik doyumu üzerindeki etkisinin incelenmesi araştırmasında da erkeklerde psikolojik dayanıklılık düzeyleri kadınlardan yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada kadınların evlilik doyumu da erkeklerden yüksektir. Helms ve Buehler (2007) tarafından yapılan evlilik kalitesi ve kişisel refah: bir meta analiz araştırmasında da erkeklerin psikolojik dayanıklılık düzeyi kadınlardan yüksektir. Benzer şekilde Öziş (2016) tarafından yapılan evlilik yaşam doyumunun algılanan ebeveyn ilişkisi, psikolojik dayanıklılık ve dinsel inanç gücü açısından incelenmesi araştırmasında da erkeklerde psikolojik dayanıklılık

kadınlardan daha yüksek bulunmuştur. Aynı araştırmada kadınların evlilik doyumları da erkeklerden yüksektir. Bradley ve Hojjat (2017) tarafından yapılan psikolojik dayanıklılık ve evlilik memnuniyeti modeli çalışmasında da erkeklerde psikolojik dayanıklılık düzeyi kadınlardan yüksek çıkarken kadınlarda da evlilik memnuniyet düzeyi erkeklerden yüksek bulunmuştur. Erkeklerdeki psikolojik dayanıklılık düzeylerinin kadınlardan yüksek olduğunu ortaya koyan çalışmaların sayısı bir hayli fazladır (Tutuş ve Barut, 2021; Widom vd.,2007; Kazazoğlu, 2019; Tekin, 2017). Araştırma bulgusu literatür ile tutarlı ve uyumlu çıkmıştır.

Evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile arasındaki ilişkide eğitim düzeyine göre anlamlı ilişki bulunmuştur. Analiz sonucuna göre çocukluk çağı travma düzeyleri eğitim seviyesi düştükçe arttığı bulunmuştur. Lise mezunu katılımcıların fiziksel istismar düzeyleri lisansüstü mezunu katılımcılardan yüksektir. Ortaokul mezunu katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri ilkokul mezunu katılımcılardan yüksektir. Son olarak üniversite mezunu katılımcıların duygusal ihmal düzeyleri ilkokul mezunu katılımcılardan yüksektir. Benzer sonuçlara Türkgil (2021) tarafından yapılan çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, ruminatif düşünce biçimi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi araştırmasında da eğitim seviyesi ile çocukluk çağı travmaları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı araştırmada üniversite ve üzerinde eğitim seviyesine sahip katılımcıların duygusal ihmal ve istismar düzeyleri lise mezunu katılımcılardan yüksek bulunmuştur. Ölmez (2021) tarafından yapılan başka bir araştırmada da yakın ilişkilerde kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkisi incelenmiştir. Araştırmada çocukluk çağı travmaları ile eğitim düzeyleri arasında negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı araştırmada eğitim seviyesi düştükçe fiziksel ve duygusal istismar düzeylerinin de düştüğü bulunmuştur. Eğitim seviyesi ile çocukluk çağı travmaları arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğunu koyan çalışmaların sayısının bir hayli fazla olduğu görülmüştür (Yavuz, 2021; Tektaş, 2021; Nguyen vd., 2017; Altıparmak, 2020; Tozan, 2019). Araştırmada elde edilen sonucun literatür ile tutarlı ve geçerli olduğu kabul edilmektedir.

Evli bireylerde çocukluk çağı travmatik yaşantılarının psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu ile arasındaki ilişkide aile ekonomik düzeyine göre anlamlı ilişki bulunmuştur. Analiz sonucuna göre ekonomik düzey yükseldikçe evlilik doyumu da

yükselmektedir. Bunun yanında aile ekonomik düzeyi orta katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri aile ekonomik düzeyi düşük katılımcılardan yüksek olduğu bulunmuştur. Son olarak ekonomik düzey düştükçe duygusal ihmal yükselmektedir. Araştırma bulgusuyla benzer sonuçlara Ekşi (2021) tarafından yapılan çocukluk çağında yaşanan travma yaşantılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi: erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü araştırmasında da ulaşılmıştır. Çalışmada evlilik doyumu ile ekonomik düzey arasında doğrusal anlamlı ilişki bulunmuştur. Aynı araştırmada duygusal ihmal ile ekonomik düzey arasında ise negatif yönlü anlamlı ilişki bulunmuştur. Wolynn (2020) tarafından yapılan araştırmada da evlilik doyumu ile ekonomik gelir arasında doğrusal ilişki tespit edilmiştir. Herman (2019) tarafından yapılan araştırmada da duygusal ihmal ile ekonomik denge arasında negatif yönlü anlamlılık bulunmuştur. İlgili alanyazın incelendiğinde evlilik doyumu ile ekonomik gelir arasındaki doğrusal yönde anlamlı ilişkiyi ortaya koyan çalışmalar bulunmaktadır (Wang vd., 2018; Whisman, 2006; Altıparmak, 2020). İlgili alanyazın incelendiğinde duygusal ihmal ile ekonomik gelir düzeyi arasında negatif yönlü anlamlı ilişki olduğunu ortaya koyan çalışmalar da bulunmaktadır (DiFrancesco-Simeone vd.,2017; Gündüz vd., 2018; Muşdal Çelebi, 2019, Tekin, 2017). Araştırmadan elde edilen bulgunun literatür ile uyumlu ve tutarlı olduğu tespit edilmiştir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma kapsamında ulaşılan sonuçları şunlardır:

- Araştırmaya 368 evli birey katılmıştır.
- Katılımcıların %83,4'ü (307 Kişi) kadınlardan oluşuyorken %16,6'sı (61 Kişi) erkeklerden oluşmaktadır.
- Kadınlarda evlilik doyumu, çocukluk çağı travmaları, duygusal istismar ve gelecek algısı erkek bireylerden yüksek bulunmuştur.
- Bunun yanında erkeklerin ise; psikolojik dayanıklılık ve duygusal ihmal düzeyleri ise kadın katılımcılardan yüksektir.
- Annesi çalışmayan (ev hanımı) katılımcılarda evlilik doyumu ve aile uyumları annesi çalışan ya da emekli bireylerden yüksek bulunmuştur.
- Anne ve babası görücü usulü ile evlenen bireylerin duygusal istismar düzeyleri anne babası evlenmeden önce flört eden bireylerden yüksek bulunmuştur.
- Bunun yanında anne babası evlenmeden önce flört dönemi yaşayan bireylerin fiziksel istismar ve fiziksel ihmal düzeyleri de anne ve babası görücü usulü ile evlenen bireylerden yüksektir.
- Çocukluk çağı travma düzeyleri eğitim seviyesi düştükçe artmaktadır.
- Anne eğitim düzeyi arttıkça evlilik düzeylerinin de arttığı tespit edilmiştir.
- Baba eğitim düzeyine göre değişkenler arası herhangi bir anlamlı ilişki bulunamamıştır.
- Ekonomik düzey yükseldikçe evlilik doyumu da yükselmektedir.
- Aile ekonomik düzeyi orta katılımcıların çocukluk çağı travma düzeyleri aile ekonomik düzeyi düşük katılımcılardan yüksektir.
- Ekonomik düzey düştükçe duygusal ihmal yükselmektedir.
- Aile ekonomik düzeyi orta katılımcıların cinsel istismar düzeyleri aile ekonomik düzeyi yüksek katılımcılardan yüksektir.

Araştırmadan elde edilen sonuçlar incelendiğinde hem araştırmaya ilgi duyan kişilere hem de ileride bu alanda çalışma yapmak isteyen uzmanlara yol gösterebilmesi adına şu önerilerde bulunulmuştur:

- Araştırmada yer alan çocukluk çağı travmatik yaşantıları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu değişkenlerinin bir arada ele alındığı çalışmaya

rastlanılamamıştır. Bundan sonra bu alanda çalışma yapacak uzmanların mevcut bu çalışmayı referans almaları önerilmektedir.

- Bu alanda çalışma yapmak isteyen uzmanların birbirleri ile ilişkisi olabilecek yeni değişkenlere çalışmalarında yer vermeleri önerilmektedir (Travma Sonrası Stres Bozukluğu, Kaygı, Depresyon vb.).
- Bu çalışmada örneklem 368 kişi ile sınırlıdır. Bundan sonra yapılacak çalışmalarda daha geniş örneklem grubuna ulaşılması önerilmektedir.
- Çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve evlilik doyumu kavramları ile ilgili olarak toplumsal bilinçlendirme amacıyla farkındalık çalışmalarının yapılması önerilmektedir.
- Seçilecek olan örneklem grubunun demografik özelliklerinin bilinebilmesi için daha farklı değişkenlerin sosyo demografik bilgi formunda yer alması önerilmektedir.
- Çocukluk çağı travmalarının psikolojik dayanıklılık ile olan ilişkisini ortaya koymada farklı popülasyondan katılımcıların araştırmaya dahil edilmesi önerilmektedir (Ergenler, yaşlılar vb.)

KAYNAKÇA

- Adalı, N. (2007). 10-12 Yaş Grubu Çocuk İstismarı Ebeveyn ve Çocuk Bilgilendirme Çalışması. Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adli (Klinik) Psikoloji Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Projesi.
- Akdoğan, H., (2005). Çocuğun Cinsel İstismarı ve Türkiye’de Çocuk Cinsel İstismarını Önlemeye Yönelik Çalışmalar. Polis Bilimleri Dergisi Cilt:7 (1)
- Aksel, Ş., Yılmaz, I. T. (2015). Çocuk Cinsel İstismarı Konusunda Öğretmenlerin Bilgi ve Deneyimleri. Ege Eğitim Dergisi, (16) 2:373-391.
- Aksoy, A.,& Ögel, K. (2003). Kendine zarar verme davranisi/Self-injurious behavior. Anadolu Psikiyatri Dergisi, 4(4), 226.
- Aksüt, Y. (2020). Çocuk cinsel istismarının sosyolojik analizi Malatya Çocuk İzlem Merkezi uygulaması. Yüksek Lisans Tezi. İnönü Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Aktay, M. (2020). İstismar ve İhmalin Çocuk Üzerindeki Etkileri ve Tedavisi. Gelişim ve Psikoloji Dergisi, 1(2), 169-184.
- Aktepe, E. (2009). Çocukluk çağı cinsel istismarı. Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar, 1(2), 95- 119.
- Alpaslan, A.H. (2014). Çocukluk döneminde cinsel istismar. Kocatepe Tıp Dergisi, 15(2), 194- 201.
- Alpay, E. H., Aydın, A., & Bellur, Z. (2017). Çocukluk Çağı Travmalarının Depresyon ve Travma Sonrası Stres Belirtileri ile İlişkisinde Duygu Düzenleme Güçlüklerinin Aracı Rolü . Klinik Psikiyatri Dergisi, 20(3), 218-226.
- Altıparmak, F. (2020). Evli bireylerin çocukluk çağı travmaları ve bilinçli farkındalık düzeyleri ile evlilik doyumunu arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Amerikan Psikiyatri Birliği (2013). Ruhsal Bozuklukların Tanısal ve Sayımsal Elkitabı, Beşinci Baskı (DSM-5). Tanı Ölçütleri Başvuru Elkitabı’ndan çeviren Köroğlu E,Ankara: Hekimler Yayın Birliği.
- Armağan, E. (2007). Çocuk ihmali ve istismarı: Psikoz tablosu sergileyen bir istismar olgusu. In New Symposium Journal (Vol. 45, pp. 170-173).
- Ateş, G. (2018). Associated Factors Of Subjective Well-Being In Married Individuals: Online Infidelity Tendency, Gender Roles, And Marital Satisfaction. Thesis for the Degree of Doctor of Philosophy, Middle East Technical University, Ankara.
- Aust, S., Härtwig, E. A., Heuser, I., & Bajbouj, M. (2013). The role of early emotional neglect in alexithymia. Psychological trauma: theory, research, practice, and

- Batık, V. M., & Kalkan, M. (2017). Evlilikte Algılanan Sorun Çözme Becerileri ve Evlilik Doyumu. *Journal of the Human & Social Science Researches*, 6(5).
- Bedir, E., (2018). Okul Öncesi Öğretmenlerinin Duygusal İhmal ve İstismar Konusundaki Bilgi ve Farkındalıklarının İncelenmesi. Gazi Üniversitesi.
- Bektaş M.(2018).*Evli bireylerin psikolojik sağlık düzeylerinin yordanması*(Yüksek Lisans Tezi).Dokuz Eylül Üniversitesi, Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, İzmir.
- Berne, E. (2001). Hayat Denen Oyun. İstanbul: Kariyer Yayıncılık.
- Bertoni, Anna, Guy Bodenmann. 2010. Satisfied And Dissatisfied Couples. Positive And Negative Dimensions, Conflict Styles, And Relationships With Family Of Origin. *European Psychologist*. c. 15. s. 3: 175-184.
- Bifulco, A., Moran, P. M., Baines, R., Bunn, A., & Stanford, K. (2002). Exploring psychological abuse in childhood: II. Association with other abuse and adult clinical depression. *Bulletin of the Menninger Clinic*, 66(3), 241-258.
- Biricik, D. (2012). Sosyal bilişim, farkında olmaya da olmamak. *Bilim ve Teknik E-Dergisi*, 26-27.
- Bostancı, N., Albayrak, B., Bakoğlu, İ., & Çoban, Ş. (2006). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmalarının depresif belirtileri üzerine etkisi. In *New Symposium Journal*, 44(4), 189-195.
- Bozkurt, E, D. (2014). Evli ve Çalışan Bireylerin Tükenmişlik Düzeyleri İle Evlilik Doyumları Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.
- Bozyel, P. (2019). Şiddet görüp görmeme durumuna göre evli kadınların evlilik doyumu ve psikolojik dayanıklılık düzeylerinin karşılaştırılması, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Toros Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Mersin.
- Bradley, J., M. ve Hojjat, M. (2017) A model Of Resilience And Marital Satisfaction, *The Journal of Social Psychology*, 157(5), 588-601.
- Bülbül, F., Çakır, Ü., Ülkü, C., Üre, I., Karabatak, O., ve Alpak, G. (2013). Yineleyen ve ilk atak depresyonda çocukluk çağı ruhsal travmalarının yeri. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 14, 93-9.
- Cotton, S., R. (1999). Marital Status and Mental Health Revisited: Examining The Importance of Risk Factors And Resources. *Family Relations*, 48(3): 225-234.
- Cutlar, H. A. & Radford, A. (1999). Adult children of alcoholics: Adjustment to a college environment. *The Family Journal: Counseling and Therapy For Couples and Families*, 7(2), 148-153.
- Çağ, P, Yıldırım, İ. (2013). Evlilik Doyumunu Yordayan İlişkisel ve Kişisel Değişkenler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(39): 13-23.

- Çakar, F. S. (2018). The role of resilience and gender in the relationship between adults' childhood traumatic experiences and psychological symptoms. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 44(44), 114-131.
- Çelik, F. G. H., & Hocaoğlu, Ç. (2018). Çocukluk çağı travmaları: Bir gözden geçirme. *Sakarya Tıp Dergisi*, 8(4), 695-711.
- Çemberci, K. M. (2019). Eşlerde ilişki doyumunun belirleyicileri olarak yaşam pozisyonları ve temel psikolojik ihtiyaçlar. Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Arel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Çetin, K., & Altın, H. (2019). Cinsel İstismara Uğramış Çocukların Sosyo-demografik Değerlendirilmesi. *Necmettin Erbakan Üniversitesi Ereğli Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 135-147.
- Deveci, E., Açık, Y. (2003). Çocuk İstismarı Nedenlerinin İncelenmesi. *Fırat Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı*, 12: 396
- DiFrancesco-Simeone, C., Roediger, E., Stevens, A. B. (2017). Çiftlerle Şema Terapisi. *Klinisyenin İlişkileri İyileştirme Rehberi*. İstanbul: Nobel Akademik Yayıncılık.
- Ekinci, S. (2010). Fiziksel çocuk istismarı. *Katkı Pediatri Dergisi*, 32(5), 625-631.
- Ekşi, H. (2021). Çocukluk çağında yaşanan travma yaşantılarının evlilik doyumu üzerindeki etkisi: Erken dönem uyum bozucu şemaların aracı rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Erkek, F. (2021). Obsesif kompulsif bozuklukta çocukluk çağı travmaları, bağlanma biçimi ve psikolojik dayanıklılığın semptom şiddeti ve semptomatoloji ile ilişkisi, *Tıpta Uzmanlık Tezi*. Manisa Celal Bayar Üniversitesi Tıp Fakültesi, Manisa.
- Faller, G. (2001). Positive psychology: A paradigm shift. *Journal of Pastoral Counseling*, 36(7), 7-20.
- Garnezy, N. (1991). Resilience and vulnerability to adverse developmental outcomes associated with poverty. *The American Behavioral Scientist*, 34(4), 416-430.
- Gedik, G. (2021). Çocukluk çağı travmalarının kişilik örüntüleri üzerindeki etkisinde psikolojik dayanıklılığın aracı rolü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Gizir, C.A. (2007). Psikolojik sağlamlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3(28), 113-128.
- Glaser, D. (2002). Emotional abuse and neglect (psychological maltreatment): A conceptual framework. *Child Abuse Neglect*, 26, 697-714. *policy*, 5(3), 225.

- Gottman, John M., Lowell J. Krokoff. 1989. Marital İnteraction And Satisfaction. A Longitudinal View. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*. c. 57. s. 1: 47.
- Gove, W., R., Shin, H. (1989). The Psychological Well-Being of Divorced And Widowed Men And Women. *Journal of Family Issues*, 10(1): 1222-144.
- Güler, N. Uzun Boztaş, S. ve Aydoğan, S. (2002). Anneleri tarafından çocuklara uygulanan duygusal ve fiziksel istismar/ihmal davranışı ve bunu etkileyen faktörler. *Cumhuriyet Üniversitesi Tıp Fakültesi Dergisi*, 24(3), 128-134.
- Gündüz, A., Yaşar, B. A., Gündoğmuş, İ., Savran, C., Konuk, E. (2018). Çocukluk Çağı Olumsuz Yaşantılar Ölçeği Türkçe Formunun geçerlilik ve güvenilirlik çalışması. *İstanbul: Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 19 (Özel Sayı.1), 68-75.
- Güneri Yöyen, E. (2017). Çocukluk çağı travması ve benlik saygısı. *International Journal of Social Sciences and Education Research*, 3(1), 267-282.
- Güngör, C. H. (2007). Evlilik doyumunu açıklamaya yönelik bir model geliştirme. Doktora Tezi. Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Gürkan, U. (2006). Yılmazlık Ölçeği (YÖ): Ölçek Geliştirme, Güvenirlik ve Geçerlik Çalışması. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 39(2): 45-74.
- Harford, T. C., Yi, H. Y., & Grant, B. F. (2014). Associations between childhood abuse and interpersonal aggression and suicide attempt among US adults in a national study. *Child Abuse & Neglect*, 38(8), 1389-1398.
- Helms, H., M., ve Buehler, C. (2007). Marital Quality and Personal Well-Being: A MetaAnalysis. *Journal of Marriage and Family*, 69(3), 576-593.
- Herman, L. J. (2019). Travma ve İyileşme. İstanbul: Literatür Yayınları.
- Hünler, O. S. ve Gençöz, T. (2005). The effect of religiousness on marital satisfaction: Testing the mediator role of marital problem solving between religiousness and marital satisfaction relationship. *Contemporary Family Therapy*, 27(1), 123-136.
- Hüsrevoğlu, M., (2019). Psikolojik İyi Oluş İle Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki. Yüksek Lisans Tezi, Üsküdar Üniversitesi, İstanbul.
- Jacobson, Neil S., William C. Follette, Debbie W. McDonald. 1982. Reactivity To Positive And Negative Behavior İn Distressed And Nondistressed Married Couples. *Journal Of Consulting And Clinical Psychology*. c. 50. s. 5: 706.
- Jenson, J. M. ve Fraser, M. W. (2006). A Risk And Resilience Framework For Child, Youth, And Family Policy. *Social Policy For Children & Families: A Risk And Resilience Perspective*, 5-24.

- Kabasakal, Z., Soylu, Y. (2016). Evli Bireylerin Evlilik Doyumunun Cinsiyet Ve Eş Desteğine Göre İncelenmesi. *Eğitim ve Öğretim Araştırmaları Dergisi*, 5(4): 208-214.
- Kamya,H.(2000). *Hardinessandspiritual well-beingamongsocial work students*. *Journal ofSocialWorkEducation*,36 (2),231-241.
- Kara, B., Biçer, Ü., & Gökalp, A. S. (2004). Çocuk istismarı. *Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Dergisi*, 47(2), 140-51.
- Kasapoğlu, F., Kutlu, M., Durmuş, E. (2017). Evli Bireylerde Kişilerarası İlişki Tarzı ile Evlilik Doyumu Arasındaki İlişki: Evlilikte Öz Yeterlik Algısının Aracı Rolü. *Nesne Psikoloji Dergisi (NPD)*, 5(11): 469-487.
- Kazazoğlu, A. (2019). Üniversite öğrencilerinin çocukluk çağı travmaları ile psikolojik dayanıklılıkları arasındaki ilişkiye aleksitimik özelliklerinin etkisinin incelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. *Ufuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara*.
- Kılıç, C. (2019). Remisyondaki şizofreni hastalarında çocukluk çağı travmalarının işlevsellik ve yaşam kalitesi üzerine etkisi ve psikolojik dayanıklılığın bu etkideki aracı rolü, *Tıpta Uzmanlık Tezi*. *Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi, İstanbul*.
- Kındıroğlu, Z. (2018). Ebeveynlerin Psikolojik İyi Oluş Ve Psikolojik Dayanıklılık Düzeyleri İle Çocukların Sosyal Yetkinlik Ve Davranışları Arasındaki İlişki. *Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi, İstanbul*.
- Kim, H. K.,& McKenry, P. C. (2002). The Relationship Between Marriage and Psychological Well-being: A Longitudinal Analysis. *Journal of Family Issues*, 23(8): 885–911.
- Kobasa, S. C. (1979). Stressful Life Events, Personality, And Health: An Inquiry Into Hardiness. *Journal of Personality and Social Psychology*, 37(1): 1-11.
- Kourt, R. (2011). 18-24 Yaş Arası Üniversite Öğrencilerinde Çocukluk Çağı Travmalarının Dissosiyatif Yaşantılar ve Suçluluk-Utanç Duyguları ile İlişkinin İncelenmesi (Yüksek Lisans Tezi). *Maltepe Üniversitesi, İstanbul*
- Köknel, Ö. *Kişilik: Kaygıdan mutluluğa*, 14. Baskı, *Altın Kitapları, İstanbul, 2001*.
- Köseoğlu, E. (2021). Evli bireylerin psikolojik iyi oluş düzeyleri ve psikolojik dayanıklılıklarının evlilik doyumuna üzerindeki etkisinin incelenmesi, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. *İstanbul Sabahattin Zaim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul*.
- Kurt, N. (2011) *Çevik Kuvvet Personelinin Stresle Başa Çıkma Tutumları, Psikolojik Dayanıklılıkları ve İş Doyum Düzeyleri*. *Yüksek Lisans Tezi, Gazi üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara*.

- Kurt, S. (2015). Çocuk haklarına ilişkin temel uluslararası belgeler ve Türkiye uygulaması. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 16(36), 99-127.
- Kurtoğlu, M. (2016). *Çocuk Bu İhmale Gelmez*. İstanbul: Nesil Basım Yayın.
- Lamb, K., A., Lee, G. R., DeMarris, A. (2003). Union Formation And Depression : Selection And Relationship Effects, *Journal of Marriage and Family*, 65(4): 953-962.
- Larson, J. H. & Holman, T. B. (1994). Premarital predictors of marital quality and stability. *Family Relations*, 43(2), 228-237.
- Lochner, C., du Toit, P. L., Zungu-Dirwayi, N., Marais, A., van Kradenburg, J., Seedat, S. & Stein, D. J. (2002). Childhood trauma in obsessive-compulsive disorder, trichotillomania, and controls. *Depression and anxiety*, 15(2), 66-68.
- Lundahl, B. W., Nimer, J., & Parsons, B. (2006). Preventing child abuse: A meta-analysis of parent training programs. *Research on Social Work Practice*, 16(3), 251-262.
- Luthar, S., S., Cicchetti, D., Becker, B. (2000). Research on Resilience: Response to Commentaries. *Child Development*, 71(3): 573-575.
- Masten, A. S., Best, K. M. ve Garnezy, N. (1990a). Resilience and development: Contributions from the study of children who overcome adversity. *Development and Psychopathology*, 2(4), 425-444.
- Muşdal Çelebi, B. (2019). Çocukluk çağı travmatik yaşantıları, yetişkin bağlanma stilleri ve psikolojik iyi oluşun evlilik doyumu üzerindeki etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kocaeli.
- Nguyen, P. T., Karney, R. B., Bradbury, N. T. (2017). Childhood Abuse and Later Marital Outcomes: Do Partner Characteristics Moderate The Association? *Journal of Family Psychology*, 31 (1), 82-92.
- Ölmez, D. (2021). Yakın ilişkilerde kaygı ve kaçınma boyutlarının bağlanma stilleri ve çocukluk çağı travmalarıyla ilişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Örsel, S., Karadağ, H., Kahıloğulları, A. K., ve Aktaş, E. A. (2011). Psikiyatri hastalarında çocukluk çağı travmalarının sıklığı ve psikopatoloji ile ilişkisi. *Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 12(2).
- Öz, T., Tatar, A.(2020). Evlilik Doyumu İle Depresyon, Mutluluk ve Psikolojik İyi Oluş Arası İlişkide Evlilik Süresinin Aracı Rolü. *Uluslararası Akademik Psikolojik Danışma ve Rehberlik Araştırmaları Dergisi*, 2(1): 18-31.
- Özgüven, İ. E. (2000). *Evlilik ve Aile Terapisi*. Ankara: Psikolojik Danışma Rehberlik Eğitim Merkezi Yay.

- Öziş, G. (2016). Evlilik Yaşam Doyumunun Algılanan Ebeveyn İlişkisi, Psikolojik Dayanıklılık ve Dinsel İnanç Gücü Açısından İncelenmesi. Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya.
- Pelendecioğlu, B. ve Bulut, S. (2009). Çocuğa Yönelik Aile İçi Fiziksel İstismar. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. 9(1), 49 – 62.
- Polat, O. (2017). Tüm Boyutlarıyla Çocuk İstismarı. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Richardson, G. E., Neiger, B., Jensen, S. ve Kumpfer, K. (1990). The resiliency model. Health Education, 21(6), 33-39.
- Rollins, Boyd C., Kenneth L. Cannon. 1974. Marital Satisfaction Over The Family Life Cycle. A Reevaluation. Journal Of Marriage And The Family. 271-282.
- Russell, D. E. (1984). Sexual exploitation: Rape, child sexual abuse, and workplace harassment (pp. 29-66). Beverly Hills, CA: Sage Publications.
- Salvatore R Maddi & Deborah M. Khoshaba, (1994) Hardiness and mental health. Journal of Personality Assessment, 63: 265-274.
- Sarıkaya, A. (2015). 14-18 yaş arası ergenlerin benlik saygısı ve psikolojik dayanıklılık düzeyleri arasındaki ilişki. İstanbul Bilim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü: İstanbul (No: 414642).
- Schild, S., Dalenberg, C. J. (2015). Consequences of Child and Adult Sexual and Physical trauma among Deaf Adults. Journal of Agression, Maltreatment and Trauma, 24, (3) 237-256.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 20(2), 489-502
- Shek, D. T. L. (2001). Marital Quality And Psychological Well-Being Of Married Adults In A Chinese Context. The Journal of Genetic Psychology, 156 (1): 45-56.
- Sokolski, D. M. ve Hendrick, S. S. (1999). Marital Satisfaction. American Journal of Family Therapy, 26 (1): 39-49.
- Subaş, E. (2021). Remisyonda bipolar bozukluk hastalarında intihar davranışının çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve duygu düzenleme güçlükleri ile ilişkisi, Tıpta Uzmanlık Tezi. Sağlık Bilimleri Üniversitesi İstanbul Bakırköy Prof. Dr. Mazhar Osman Ruh Sağlığı ve Sinir Has. Eğt. ve Arş. Hastanesi, İstanbul.
- Şenkal, İ. (2013). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları ve bağlanma biçiminin depresyon ve kaygı belirtileri ile ilişkisinde aleksitiminin aracı rolünün incelenmesi. Hacettepe Üniversitesi.
- Şenkal, İ., ve Işıklı, S. (2015). Çocukluk Çağı Travmalarının ve Bağlanma Biçiminin Depresyon Belirtileri ile İlişkisi: Aleksitiminin Aracı. Türk Psikiyatri Dergisi, 26(4), 261–267.

- Taner, Y. ve Gökler, B. (2004). Çocuk istismarı ve ihmali: psikiyatrik yönleri. *Hacettepe Tıp Dergisi*, 35, 82-86.
- Tekin, H. H. (2017). Adölesan gebelerde çocukluk çağı istismarı, duygu düzenleme ve evlilik doyumu, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Konya.
- Tekin, M. (2018). Beliren yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları ve bütünleyici umudun psikolojik dayanıklılık ile ilişkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tektaş, D. (2021). Hatay örnekleminde yetişkinlerde çocukluk çağı travmalarının şiddete yönelik tutum, şiddet eğilimi ve saldırganlık üzerine etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Terzi, Ş. (2008). Üniversite öğrencilerinde kendini toparlama gücünün içsel koruyucu faktörlerle ilişkisi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 35, 297-306.
- Topitzes, J., Mersky, J.P., Dezen, K.A. ve Reynolds, A.J. (2013). Adult resilience among maltraeted children: A prospective investigation of main effect and mediating models. *Children and Youth Services Review*, 35, 937-949.
- Tozan, S. Y. (2019). Çocukluk çağı travmalarının evlilik uyumu ve evlilik doyumuna etkisi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Üsküdar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Turan, Ö. (2021). Üniversite öğrencilerinde çocukluk çağı travmaları, psikolojik dayanıklılık ve stresle başa çıkma biçimleri arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Tusaie, K. ve Dyer, J. (2004) Resilience: A historical review of the construct. *Holistic Nursing Practice*, 18(1), 3-8.
- Tutuş, H., ve Barut, Y. (2021). Evli Bireylerde Psikolojik Dayanıklılık, Olumsuz Otomatik Düşünceler ve Evlilik Doyumu İlişkisi. *Disiplinlerarası Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 5(9), 91-101.
- Türkgil, B. (2021). Çocukluk çağı travmaları olan yetişkinlerde çocukluk çağı travmaları, ruminatif düşünce biçimi ve umutsuzluk düzeyi arasındaki ilişkinin incelenmesi, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi. İstanbul Kent Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Van der Kolk, B. A. (2018). *Beden Kayıt Tutar: Travmanın iyileşmesinde beyin, zihin ve beden*. Ankara: Nobel Yaşam Yayıncılık.
- Van der Kolk, B. A., Perry, J. C., & Herman, J. L. (1991). Childhood origins of self-destructive behavior. *American journal of Psychiatry*, 148(12), 1665-1671.

- Wang, Z., Liu, S., Lu, S., Shi, J. (2018). Dyadic Analysis of Childhood Emotional Maltreatment and Marital Satisfaction During the Transition to Parenthood: The Mediating Effects of Emotion Regulation Strategies and Psychological Distress. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 28 (10), 1216-1231.
- Whisman, A. M. (2006). Childhood Trauma and Marital Outcomes in Adulthood. *Personal Relationships*, 13 (4), 375-386.
- Widom, C.S., Dumont, K. ve Czaja, S.J. (2007). A prospective investigation of major depressive disorder and comorbidity in abused and neglected children grown up. *Arch Gen Psychiatry*, 64, 49-56.
- Wolynn, M. (2020). *Seninle Başlamadı-Kalıtıl Aile Travmalarının Kim Olduğumuza Etkileri ve Sorunların Üstesinden Gelmenin Yolları*. İstanbul: Sola Unitas Yayınları.
- World Health Organization (WHO) (2016). Child maltreatment. (<https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/child-maltreatment> adresinden elde edilmiştir. Erişim tarihi: 15.12.2021).
- World Health Organization. (2006). Preventing child maltreatment: a guide to taking action and generating evidence.
- Yargıç, İ., Ersoy, E., & Batmaz Oflaz, S. (2012). Çocukluk çağı travmalarının intihar girişimi ve kendine zarar verme davranışı ile ilişkisi. *Anatolian Journal of Psychiatry/Anadolu Psikiyatri Dergisi*, 13(4), 27-41.
- Yaşayanlar, E. (2018). *Evli ve Boşanmış Bireylerin Psikolojik Dayanıklılık Düzeylerinin Karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Nişantaşı Üniversitesi, İstanbul.
- Yavuz, Ö. (2021). Çocukluk çağı travmalarının psikolojik belirtiler ile travma sonrası stres bozukluğu belirtileri arasındaki ilişkide psikolojik dayanıklılık ve özyeterliliğin aracı rolü, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. İstanbul Arel Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, İstanbul.
- Yeşiltepe, S. S. (2011). Öğretmenlerin Evlilik Uyumlarının Psikolojik İyi Oluş Ve Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Yılmaz İrmak, T. (2008). Çocuk istismarı ve ihmalinin yaygınlığı ve dayanıklılıkla ilişkili faktörler, *Yayınlanmamış doktora tezi*. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İzmir.
- Yılmaz, A. (2009). Çocuk istismarı ve ihmali: Risk faktörleri ve çocukların psiko-sosyal gelişimi üzerindeki etkileri. *Civilacademy Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(1), 63-79.
- Yiğit, R. (2005). Çocukların cinsel istismarı ve ensest. *Anadolu Hemşirelik ve Sağlık Bilimleri Dergisi*, 8(3), 90-100.

Yöndem, Z. D.ve Bahtiyar,M.(2016).Ergenlerde PsikolojikDayanıklılıkve Stresle Baş Etme.*TheJournal of AcademicSocial ScienceStudies*,45,53-62.

Zarbaksh, M., Taghavi Dinani, P., & Rahmani, M. (2013). The Relationship Between Sexual Self-Esteem And All Its Components With Marital Satisfaction in Athletic Women of Tehran. *European Online Journal of Natural and Social Sciences*, 2(2), 200-206.

EKLER

EK-A

BİLGİLENDİRİLMİŞ GÖNÜLLÜ ONAM FORMU

Sayın gönüllü adayı;

Sizi “Çocukluk Çağı Travmatik Yaşantılarının Psikolojik Dayanıklılık ve Evlilik Doyumu Üzerindeki Etkisi” başlıklı araştırmaya davet ediyoruz. Bu araştırmaya katılıp katılmama kararını vermeden önce, araştırmanın ne amaçla ve nasıl yapılacağını, bu araştırmanın gönüllü katılımcılara getireceği olası faydaları, riskleri ve rahatsızlıklarını bilmeniz ve kararınızı bu bilgilendirme çerçevesinde özgürce vermeniz gerekmektedir. Bu nedenle bu formun okunup anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu form araştırma sorumlusu olarak bizler tarafından size sözel olarak aktarılan bilgilendirmenin yazılı şeklini içermektedir. Formu imzalamadan önce size sözel olarak da anlatılan aşağıdaki bilgileri bir kez de dikkatlice okumak için zaman ayırınız. Katılmayı kabul ettiğiniz takdirde, tarafınız ve bilgilendirme esnasında yanınızda olan tanık kişi tarafından imzalanan bu formun bir kopyası saklamanız için size verilecektir.

Araştırmaya katılmak tamamen gönüllülük esasına dayanmaktadır. Çalışmaya katılmama veya katıldıktan sonra herhangi bir anda çalışmadan çıkma hakkına da sahiptir. Her iki durumda da hiçbir yaptırıma ve hak kaybına maruz kalmayacağınızı bildirmek isteriz.

Araştırma Sorumlusu

Pınar CANBOLAT

SOSYO DEMOGRAFİK BİLGİ FORMU

1. Yaşınız:

2. Cinsiyetiniz: Kadın () Erkek ()

3. Eğitim durumunuz (En son bitirdiğiniz okul):

İlkokul () Ortaokul () Lise () Üniversite () Lisansüstü ()

4. Annenizin eğitim durumu:

Okula gitmemiş () İlkokul mezunu ()

Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite () Lisansüstü ()

5. Babanızın eğitim durumu:

Okula gitmemiş () İlkokul mezunu ()

Ortaokul mezunu () Lise mezunu () Üniversite () Lisansüstü ()

6. Ebeveyn Evlilik Modeli: Görücü Usulü/Tanıştırılma () Flört ()

7. Çocukluk Döneminde Ailenin Aylık Geliri

Düşük () Orta () Yüksek ()

8. Çocukluk Döneminde Ailenin Aylık Geliri

Çekirdek () Geniş () Boşanmış ()

9. Anne Çalışma Durumu

Ev Hanımı () Çalışan-Emekli ()

ÇOCUKLUK ÇAĞI TRAMALARI ÖLÇEĞİ-ÇÇTÖ

Sorulara nasıl yanıt verilecek? Bu sorular çocukluğunuzda ve ilk gençliğinizde (18 yaşından önce) başınıza gelmiş olabilecek bazı olaylar hakkındadır. Her bir soru için sizin durumunuza uyan rakamı daire içerisine alarak işaretleyiniz. Sorulardan bazıları özel yaşamınızla ilgilidir; lütfen elinizden geldiğince gerçeğe uygun yanıt veriniz. Yanıtlarınız gizli tutulacaktır.

	Hiçbir zaman	Nadiren	Zaman zaman	Sıklıkla	Çok sık olarak
Çocukluğumda ya da ilk gençliğimde...					
1. Yeterli yemek bulamazdım.					
2. Ailemdelikiler bana "salak", "beceriksiz" yada "tipsiz" gibi sıfatlarla seslenirlerdi.					
3. Anne ve babam ailelerine bakamayacak kadar sıklıkla sarhoş olur yada uyuşturucu alırlardı					
4. Ailemde önemli ve özel biri olduğum duygusunu hissetmeme yardımcı olan birisi vardı.					
5. Kirli giysiler içerisin de dolaşmak zorunda kalırdım.					
6. Sevdiğimi hissediyordum.					
7. Ana babamın benim doğmuş olmamı istemediklerini düşünüyordum					
8. Ailemden birisi bana öyle kötü vurmuştu ki doktora yada hastaneye gitmem gerekmişti					
9. Ailemdelikiler bana o kadar şiddetle vuruyorlardı ki vücudumda morartı yada sıyrıklar oluyordu					
10. Kayış, sopa, kordon yada başka sert bir cisimle vurularak cezalandırılıyordum					
11. Ailemde başka türlü olmasını istediğim bir şey yoktu.					
12. Ailemdelikiler birbirlerine karşı saygılı davranırlardı					
13. Ailemdelikiler bana kırıcı yada saldırganca sözler söylerlerdi					
14. Vücutça kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.					
15. Ailemdelikiler beni her türlü kötülükten korumaya çalışırlardı.					
16. Bana o kadar kötü vuruluyor yada dövülüyordum ki öğretmen, komşu yada bir doktorun bunu fark ettiği oluyordu.					
17. Ailemde birisi benden nefret ederdi					
18. Ailemdelikiler kendilerini birbirlerine yakın hissedilerdi					
19. Birisi bana cinsel amaçla dokundu yada kendisine dokunmamı istedi.					

20. Kendisi ile cinsel temas kurmadığım takdirde beni yaralamakla yada benim hakkımda yalanlar söylemekle tehdit eden birisi vardı					
21. Çocukluğum mükemmeldi.					
22. Birisi beni cinsel şeyler yapmaya yada cinsel şeylere bakmaya zorladı.					
23. Birisi bana cinsel tacizde bulundu					
24. Duygusal bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum					
25. Benim ailem dünyanın en iyisiydi.					
26. Cinsel bakımdan kötüye kullanılmış olduğuma inanıyorum.					
27. Ailem benim için bir güç ve destek kaynağı idi.					
28. Gerektiği halde doktora götürülmezdim.					

YETİŞKİNLER İÇİN PSİKOLOJİK DAYANIKLILIK ÖLÇEĞİ

Yetişkinler için Psikolojik Dayanıklılık Ölçeği

1. Beklenmedik bir olay olduğunda... Her zaman bir çözüm bulurum	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çoğu kez ne yapacağımı kestiremem
2. Gelecek için yaptığım planların... Başarılması zordur	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Başarılması mümkündür
3. En iyi olduğum durumlar şu durumlardır... Ulaşmak istediğim açık bir hedefim olduğunda	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Tam bir günlük boş bir vaktim olduğunda
4. ...olmaktan hoşlanıyorum Diğer kişilerle birlikte	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Kendi başıma
5. Ailemin, havatta nevin önemli olduğu konusundaki anlayışı... Benimkinden farklıdır	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Benimkiyle aynıdır
6. Kişisel konuları ... Hiç kimseyle tartışmam	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Arkadaşlarımla/Aile-üyeleriyle tartışabilirim
7. Kişisel problemlerimi... Çözmem	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Nasıl çözebileceğimi bilirim
8. Gelecekteki hedeflerimi... Nasıl başaracağımı bilirim	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Nasıl başaracağımdan emin değilim
9. Yeni bir iş/projeye başladığımda ... İleriye dönük planlama yapmam, derhal işe başlarım	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Ayrıntılı bir plan yapmayı tercih ederim
10. Benim için sosyal ortamlarda rahat/esnek olmak Önemli değildir	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çok önemlidir
11. Ailemle birlikteyken kendimi ... hissedirim Çok mutlu	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Çok mutsuz
12. Beni ... Bazı yakın arkadaşlarımla/aile üyelerim cesaretlendirebilir	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Hiç kimse cesaretlendiremez
13. Yeteneklerim... Olduğuna çok inanırım	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Konusunda emin değilim
14. Geleceğimin ... olduğunu hissediyorum Ümit verici	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Belirsiz
15. Su konuda ivivimdir... Zamanımı planlama	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Zamanımı harcama
16. Yeni arkadaşlık konusu ... bir sevdır Kolayca yapabildiğim	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Yapmakta zorlandığım
17. Ailem şöyle tanımlanabilir ... Birbirinden bağımsız	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Birbirine sıkı biçimde kenetlenmiş
18. Arkadaşlarımla arasındaki ilişkiler ... Zayıftır	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Güçlüdür
19. Yargılarıma ve kararlarıma ... Çok fazla güvenmem	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Tamamen güvenirim
20. Geleceğe dönük amaçlarım ... Belirsizdir	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	İyi düşünülmüştür
21. Kurallar ve düzenli alışkanlıklar ... Günlük yaşamımda yoktur	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Günlük yaşamımı kolaylaştırır
22. Yeni insanlarla tanışmak ... Benim için zordur	☐ ☐ ☐ ☐ ☐ ☐	Benim iyi olduğum bir konudur

23. Zor zamanlarda, ailem ... Geleceğe pozitif bakar	☐	☐	☐	☐	☐	Geleceği umutsuz görür
24. Ailemden birisi acil bir durumla karşılaştığında Bana hemen haber verilir	☐	☐	☐	☐	☐	Bana söylenmesi bir hayli zaman alır
25. Diğerleriyle beraberken Kolayca gülerim	☐	☐	☐	☐	☐	Nadiren gülerim
26. Başka kişiler söz konusu olduğunda, ailem şöyle davranır: Birbirlerini desteklemez biçimde	☐	☐	☐	☐	☐	Birbirlerine bağlı biçimde
27. Destek alırım Arkadaşımdan/aile üyelerinden	☐	☐	☐	☐	☐	Hiç kimseden
28. Zor zamanlarda ... eğilimim vardır Her şeyi umutsuzca gören bir	☐	☐	☐	☐	☐	Beni başarıya götürebilecek iyi bir şey bulma
29. Karşılıklı konuşma için güzel konuların düşünülmesi, benim için ... Zordur	☐	☐	☐	☐	☐	Kolaydır
30. İhtivacım olduğunda ... Bana yardım edebilecek kimse yoktur	☐	☐	☐	☐	☐	Her zaman bana yardım edebilen birisi vardır
31. Hayatımdaki kontrol edemediğim olaylar (ile) ... Başa çıkmaya çalışırım	☐	☐	☐	☐	☐	Sürekli bir endişe/kaygı kaynağıdır
32. Ailemde şunu severiz ... İşleri bağımsız olarak yapmayı	☐	☐	☐	☐	☐	İşleri hep beraber yapmayı
33. Yakın arkadaşlarım/aile üveleri ... Yeteneklerimi beğenirler	☐	☐	☐	☐	☐	Yeteneklerimi beğenmezler

EVLİLİK YAŞAMI ÖLÇEĞİ (EYÖ)

1. Evlilikten beklediklerimin çoğu gerçekleşti.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

2. Evliliğimizdeki engellerin aşılamaz olduğunu düşünüyorum.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

3. Evliliğimizi çok anlamlı buluyorum.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

4. Evliliğimizde giderek eksilen heyecan beni rahatsız ediyor.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

5. Evliliğimiz zaman zaman bana bir yük gibi geliyor.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

6. Huzurlu bir ev yaşamım var.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

7. Evliliğimiz her geçen gün daha iyiye doğru gitti.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

8. Bizim ilişkimiz ideal bir karı-koca ilişkisidir.

() Kesinlikle katılmıyorum () Katılmıyorum () Kararsızım () Katılıyorum () Kesinlikle katılıyorum

9. Eşim benim için aynı zamanda iyi bir arkadaştır.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Kesinlikle katılıyorum

10. Baş başa kaldığımız zaman benim canım hiç sıkılmaz.

Kesinlikle katılmıyorum Katılmıyorum Kararsızım Katılıyorum
Kesinlikle katılıyorum

